"KE AU OKOA."
E HOOPUKA MAU IA'NA I
KELA POAHA KEIA POAHA,
MA KA
HORA EWALU O KAKAHIAKA.

ELUA DALA NO KA MAKAHIKI hookahi, he kanalimakumamalua nupepa ia. E uku e ia ke DALA HOOKAHI no ka hapalua makahiki mua, iloko o na mahina mua eono; a pela hoi ka lua o ke dala, e uku e ia iloko o ka hapa hope o ka makahiki.

KE AU OKOA.

BUKE VI---HELU 5.} HONOLULU, TAREDE, MEI 19, 1870. {$2.00 NO KA MAK.

"KE AU OKOA."
KA UKU O NA
OLELO HOOLAHA.

NA OLELO HOOLAHA—No na lalani he 10, a i ole hoi 1 iniha, no ka hoopuka hookahi ana, $1 00; alua hoopuka ana, $1 50; ekolu, $1 75; hookahi mahina, $2 00.

Aia no ke keena o "KE AU OKOA" ma ka Hale Paipalapala Aupuni, maluna ae o ka Hale Pai.

BERNICE PAUAHI BISHOP MUSEUM HONOLULU 1889 HAWAII U.S.A.

Pua Lilia.

He aloha pua lilia,
Akipohe i ka puuwai,
Ua puia i ke onaona,
Honi iho au ane hiki ole,

Chorus Repeat.
Ei ala he ala keia,
E anoano mai nei,
Hiaai aku na maka,
Hone mai e ka pio i ke kula.

Auwe kuu lei e!,
[illegible]
[illegible]
Hoapili o ka aumakua,

Elua no pua nani,
E lei ai ke kaona,
Hookahi no o Polena,
Hannaele ai na manu.
Cho.—Ei ala he ala keia, &c.

Ka ka plili hana no ia,
O ke kani mau i ka ae kai,
Lolii mai ke aloha,
I ka poli o Mailemoeanu.
Cho.—Ei ala he ala keia, &c.

Bone.

KA MOOLELO HAWAII.

NA S. M. KAMAKAU.

HELU 32.

Alaila, wahi i ka moena a me ke kapa make no. Aka, o Kaneiakama ke kanaka i ao uhane ia e Kaneikaulanaula, a nana i kuhikuhi i ke kanawai o ke oki ana i ua mau laau nei, a penei ke kuhikuhi ana, he lau ka puaa, he lau ka niu, he lau ka aahu, he lau ka ia ula, o ka pupu kohekohe, alaila, lawe ia mau mohai a pau ma ke kumu o ka laau, alaila, kaumaha aku ia mau mohai a pau, alaila, o ka wai o ka niu, anau a paa, a me ka hanawai, alaila, ooki i ua mau laau nei, alaila manalo, aole e make. A ua hooko ia e like me na olelo ao a Kaneiakama, a ua loaa ua mau laau nei, aole nae i lawe ia ua laau nei a pau, he mau pauku wale no, he aneane he anana a keu iki ko kekahi me ko kekahi. o Kahuilaokalani kekahi a o Kanekaulanaula kekahi, a o Kapo ke kolu, ua kapaia keia poe ekolu, he Kalaipahoa, no ke kalai ana i ka pahoa, a o ke kumu me ka hala e ulu ana, ua kiola ia iloko o ke kai, he laau make no ka lahui ke malama na kanaka a pau, a ua makau nui na kanaka, a o ua mau laau nei i kalai ia i mau kii laau, ua kalai ia no a poo a maka, a waha, a ihu, a auwae, a e like no me na ano kii, a ua mau loa ia keia mau kii ekolu, aole e kokolu ia, aole no e hoike ia i na kanaka, a me na 'lii, a o ke alii ia ia ke aupuni o Molokai ia ia no ka malama, a ua lilo o Kaneiakama i kahuna no ua poe akua nei, a o na makaainana ua hookapu loa ia, aole e lawe i kekahi wahi apana o ua mau laau nei, aole kekahi lala laau, a o ke kumu a me ka eulu me ka lau, ua lawe ia a ka moana lilo kiola ia, a ua olelo ia aia ke kumu o kekahi laau ma ka punawai ma Kaakeke ma ke kahua maika, a no ka make ka o na kanaka me na holoholona i ka inu i ka wai, a ua kanu ia kela punawai ma Ualapue. A ua kau kanawai na'li, i ka wa kahiko, aole e lawe kekahi kanaka akua nona kekahi apana laau o keia mau laau, a hoolilo i akua nona a hanaino aku i kekahi kanaka, a make paha kekahi kanaka, alaila, o ke kanaka i lohe ia pela, a e pookoi aua a pela no kana mau hanaino, e pepehi ia kela kanaka, a e kauo ia i ke alanui, a i ole ia e puhi ia i ke ahi, nolaila, ua maluhia ka lahuikanaka, aole e iko ia ke kanaka pookoi a o ke kanaka i hana pela, ua hooko na'lii i ka make, a ua oki ia ke poo o kekahi poe kahuna pookoi, a ua kauo ia i ke alanui, a ua puhi ia i ke ahi, a nolaila, ua maluhia ka noho ana o na'lii a me na makaainana, aole i lohe ia o Molokai he aina ino, aole i hana akua kumuhaka ia na'lii i ka wa kahiko, a ua kapu loa ia o Kalaipahoa ma, a hiki i ka wa i noho Moiwahine ai o Kanealai no Molokai, aole no i haawi o Kanealai i kauwahi apana o Kalaipahoa na kana kane ka Moi o Hawaii o Keawe, aole no i kekahi alii e ae, aia no ma ka lima o na pua a Kaneiakama ka malama o Kalaipahoa ma, a make o Kanealai a me Kumukoa a me na keiki a pau a Kanealai, a ua lilo ia Kahekili ua poe akua nei, oia ka Moi o Maui, a ua maluhia no me ke kapu loa. I ka wa e ola ana o Kahekili, ua nonoi mai o Kamehameha I i akua Kalaipahoa nona, a ua haawi aku o Kahekili, he wahi akua Kalaipahoa, o Kanemanaipaiea, he wahi kii laau uuku, he kapuai paha ka nui, oia ke Akua Kalaipahoa mua i loaa i ko Hawaii poe alii.

I ka wa i make ai o Kahekili, a i make ai o Kalaikupule a me na'lii o Maui i ke kaua ma Nuuanu, a ua lanakila o Kamehameha mai Hawaii a Oahu, ia manawa, ua lilo na akua a pau ia Kamehameha, a o Kalaipahoa me kekahi mau akua, a o Kanealai kane a me Keliikukahaoa na kahuna o Kalaipahoa ma, ia manawa, aia pu me ua mau kahuna nei, he make ole ke akua Kalaipahoa ke loaa pu ke kahu o ua poe akua nei, o Maiola ka inoa, he papaa manoanoa keokeo, he hoopa wale ae no i ka lehelehe, a ua ola ae la ka poe i ai i ke kino o Kalaipahoa. O ke Kalaipahoa, he oi kela a ka laau mana, a ka laau make, aole no ka awaawa, aole no kekahi mea e ae, aole no ka hana ino ia oloko a me ka hoopalahe ana i ka naau oloko, e like me ka laau opiuma, a me kekahi mau laau make a na haole i paipai ai i mea make, mea make, a o ka imi ana i ke ola, aole i loaa e like me Maiola ka hoopili wale ae no i ka lehelehe, a na ola ae la

No ke kaulana o Molokai i na hanaino, me ka hoopiopio

Aole i hala ka haneri makahiki, o ka hookumu ana o ka hanaino ma Molokai, i ke au i ka noho Moi ana o Peleiholani no Oahu, a o Kamehameha Nui ka Moi o Maui, a o Kalaniopuu ke alii o Hawaii, ia manawa ka hoomaka mua ana, aole nae i laulaha loa ka hoopiopio, ka hiu, ke kaina, a me ka lelopuu ia Molokai, he manawa no ia e ola ana na'lii nona ponoi o Molokai, a e ola ana no o Kanealai a me kana mau keiki a me ka nui o na'lii a pau o Molokai. a na kapu no na hana ino a Kalaipahoa a me ka anaana, aka, hookahi kanaka wale no i ao ia e ke akua ma Molokai, a oia wale no, aole i laulaha, aole kekahi mea e ae i ao ia, a make ua kanaka la, me ka papa ikaika i kana poe keiki, aole e hoolaulaha, aole e ao aku ia hai, aka, i ka make ana o ua kanaka nei, a na kana kaikamahine i kukulu i na kapu a me na hale o ua poe akua nei, a me ka hoolulu ana i ka manu alae, a ua kaulana o Kapualei a me na aina a pau o na kaikamahine nei a ua kanaka nei i noho ai me ke kukulu o na hale o ua poe akua nei. Aole mai a Kaneiakama mai keia hana o ka hoounauna, he aoao okoa keia, aka, ma ke ano akua ua like, aka, ua paio nae na aoao elua, o na aoao kahu akua a ua pio, a ua lanakila, a pela ke kuee ana mai o na aoao elua a hiki i keia wa.

E hoakaka iki ke "Kakau Moolelo Hawaii," i ke kumu mai i laha ai keia hana ino o ka hoopiopio a me ka hoounauna, o ke kaina a me ka pahiuhiu. O kekahi kanaka o Kaiakea no Kalae, a he kanaka koikoi no Kalae a no ia aina a pau, a ua olelo ia he kanaka akua ole, aka, ua kukulu o Kaiakea i hale nui hoo ma kai o Kahanui, a ua hoolako ia na mea ai a pau, ka ai, ka puaa, ka awa, ka maia, ka ia a me na mea a pau o ka hale komo, a hiki i ka la e komo ai o ka hale komo, ua kaawale ka hale mua a me ka hale noa, a ua hoopuni ia i ke lanai, a ua kaawale ka hale noa, aia ilaila ka wahine a Kaiakea me ka wahine, a o Kaiakea hoi me na kane a me na kanaka a pau, aia lakou a pau ke makaukau nei no ka ai, aia o Kaiakea ma ka nio o ka puka o ka hale. I ka wa e hoomakaukau ana i na mea ai, ua ike o Kaiakea i keia huakai nui e hele mai ana i ke kula o Hoolehua a hiki i Palaau, a o ka wahine ua kahiko ia i ka pau kamalena a me na kihei kamalena no maluna, a ua papahi ia na poo i ka lei mao i pauku ia me ka ilima, a hookahi no kane, o ka hele no ia a iho i ka punawai, o ka inoa o kela punawai, oia no o Piliwale, eia ka he ukana ka ua huakai wahine nei, ua waiho ilaila, o ka puniu holiholi, a me na kino manu alae o ua poe wahine nei, a ike mai o Kaiakea i ua poe nei, aole o kana mai o ka poe wahine maikai loa, a kahea no o Kaiakea e komo maloko o ka lanai, aka, ua ku no ua poe nei mawaho o ka lanai, a o ke kane i hele pu mai me ua poe wahine nei, oia ka i hele mai a ku ma ka puka o ka hale o Kaiakea, a kamailio pu me Kaiakea, a na ua kanaka nei i kamailio pu me Kaiakea, a ina he makemake ko Kaiakea e ai i kana ai, alaila, olelo mai la ua kanaka anela nei, aole lakou e ai i ka ai, aia a paa ka halelau, alaila, e ai lakou i kana ai, a hoike aku la, na kanaka nei, aole lakou he poe kanaka maoli, he poe anela lakou, a hai aku la i ko lakou mau inoa. O Pua ka inoa o ke kane, a o Kaeluimaunaloa ka inoa o ke'lii wahine o ka huakai, a e lilo lakou nona ke paa ka halelau ia la no, a o ke kauoha aku la no ia o ua poe anela nei, aia ko lakou kino ike maka ia o ka puniu huliholi, a o ka lakou mau hana a pau, aia iloko o ka puniu, a o ka alae, oia ke kino hoike ia iwaho, a pau na hoike ana, ua nalowale aku la ua poe nei, a ua kii aku la o Kaiakea i ka puniu i ka punawai, a loaa ua puniu nei, aia ka poe manu alae e noho ana i ka punawai, a o ke kukulu ae la no ia o Kaiakea i ka halelau a paa no i keia la a lakou i kamailio ai, a lako no i na mea ai, a me ka awa, maia, a me na aahu e pili ana i ke akua, i ke ahiahi, o ke kapu no ia, a o ka ai, a me ka ia, ka awa, ua pau ae la i ka ai ia e ka alae, a ua oluolu maikai lakou a pau loa i ka ai ana i na mea i hoomakaukau ia aku na lakou e ai.

(*Aole i pau.*)

NO KA AHAOLELO.

La Eiwa, Poalua, Mei 10, 1870.

Halawai ka Hale ma ka hora 11 kakahiaka. Hon. P. Nahaolelua ma ka noho.

Pule ia e ke Kahunapule o ka Hale.

Heluhelu ia ka moolelo o ka la mamua iho, a aponoia.

Waiho mai o Mi Martin he palapala hoopii mai Kau mai e hoemiia ka auhau o ka lio i hapalua dala ke poo, haawiia i ke Komite Waiwai.

Waiho mai o Mi Thomson, he palapala hoopii no Honolulu nei, aole e hoohanaia na lawehala ma na [illegible] ana i na lawehala e hana i na hana o na mea e ae.

Noi mai o Mi Kepoikai e haawiia i na Komite Wae. Ninauia a aponoia. Na Komite Wae:

Hon. Kepoikai,
" Kapihe,
" Kaloapihaole,
" Boyd,
" Wahine.

Waiho mai o Mi Laiana he palapala hoopii no Kohala Hema e hoemiia ka auhau alanui i $1.00 i na makaainana ilihune, a i ka poe waiwai $5,000 i $5.00 ka auhau. Waihoia i ke Komite Waiwai.

Hoike mai o Mi Thompson, Luna Hoomalu o ke Komite o na Aha Hookolokolo, no ko lakou hoapono ana i ka Bila Kanawai e pili ana i na mea ino wale, a e hooholoia ia bila ma ka heluhelu alua ana. Ua hoole lakou i ka palapala hoopii o Puna e kue ana i ke kohoia ana o Kumahoa, aole i kokua ia na kumu hoopii, a ua waiho ia ma ka papa. O kekahi hapa o ka palapala hoopii o Hilo, ua waihoia i ke Komite Wae. Ninauia a hooholoia.

Hoike mai ka Mea Kiekie Jno. O. Dominis, i ka apono ana o ka Moi ke'lii i ka Olelo Hooholo i $15,000 no ka lilo o ka Ahaolelo o keia Kau.

Hoike mai ka Mea Kiekie P. Nahaolelua, Luna Hoomalu o ke Komite Wae, no ka ae ana mai o ka Moi i ka Olelo pane a ka hale i ka Haiolelo a ka Moi. Ninauia a aponoia.

Waiho mai o Mi Kumahoa, he olelo hooholo e hookaawaleia i $4,000 no ka hana ana i ke alanui ma Puna, mai Pualaa a Laa, waiho ia i ke Komite o na Hana Hou.

Waiho mai o Mi Naukana, he olelo hooholo, e hookaawaleia i $1,00 i uku no ka Luna Makai hookahi o na Apana e ae, a i $37,000 no na Makai o Honolulu a me na wahi e ae.

Hoike mai ka Hope Paresidena, aole i ku keia olelo hooholo i ka rula, kapaeia.

Waiho mai o Mi Kuapuu he olelo hooholo i $500,00 no ka webe ana i alanui mauka o Koloa mai Kahoaea a hiki i Lawai, i Kauai.

Hoike mai ka Hope Paresidena, aole ku keia olelo hooholo i ka rula, e pono e laweia mai ma ke ano bila. Kapaeia.

Nonoi mai o Mi Kepoikai e noonoo hou ia ka olelo hooholo a Mi Kuapuu. Hooleia.

Hoike mai ka Hope Paresidena e noonoo ka hale i ka olelo hooholo a ka Luna o Waimea e kauoha ana i ke Kakauolelo e kikoo aku i $4000, no ka uku o na hoa o ka hale.

Noi mai o Mi Pilipo he hoololi, aole na ke Kakauolelo e kikoo i keia mau dala, aka, na ke Komite o na Buke Helu. Ninauia ka olelo hooholo me ka hoololi, a aponoia.

Waiho mai o Mi Hanaike he olelo hooholo i $500, no ka hana hou ana i ka uwapo ma Lahaina, waiho ia i ke Komite Waiwai.

Ku mai ka Mea Hanohano Bihopa, a noi mai, e waiho i keia olelo hooholo a hiki i ka noonoo ana o ka Bila Haawina, no ka mea, he nui na palapala nonoi o kekahi mau apana e ae e waiho nei ma kuu lima.

Ku mai o Mi Laina, a hoohalahala i ka olelo hooholo, no ke kupono ole i ka rula, a ua kue ka olelo hooholo i ke kanawai maoli, no ka mea, o ka olelo hooholo penei: E haawi keia hale i $500, a pela aku, aole mana o keia hale ke haawi, ke'ole he bila kanawai i hooholoia.

Ku mai ka Hope Peresidena a hooholo mai, aole e keakea ia na hoa ke lawe mai i na olelo hooholo; aka, e lawe mai ma ke ano kupono; a penei e lawe mai ai i na olelo hooholo pili i keia ano, "E hookomoia iloko o ka Bila Haawina i e mea dala no ka mea a pela aku."

Noi mai o Mi Martin, e aeia oia e heluhelu mua mai i ka Bila Kanawai ana i hoolaha mua mai ai, no ka hoololi ana i ka Pauku 17 o ka Mokuna 16, o ke Kanawai Hoopai Karaima i hoohui ia, ninau ia a aponoia.

Noi mai ka Loio Kuhina e heluhelu alua ia keia bila i ka la apopo, hooholoia.

Waiho mai o Mi Naili he olelo hooholo e hookomoia i $350, no ka hana ana i hale hookolokolo ma ka apana o Koolauloa Oahu, waiho ia i ke Komite o na Aha Hookolokolo.

Hoolaha mai o Mi Halemanu, he bila kanawai e hoemiia na lio maka aahelehele ma ke kuahiwi o Hawaii.

Waiho mai o Mi Hikikoke he olelo hooholo e kauoha ana i ke Komite Hoola, e imi aku i na mea e pili ana i ka awa a me ke kanawai e pili ana, hooholoia.

Hoolaha mai o Mi Naukana, he bila kanawai e hoololi i ka Pauku 1477 o ke Kanawai Kivila.

Waiho mai o Mi Kapihe he olelo hooholo, e hookomoia i $2,000 no na alanui ma Makawao. $1,000 no na kahawai o Kakipi, ninania a hooholoia.

Waiho mai o Mi Kumahoa, he olelo hooholo i $100, e hookomo ma ka Bila Haawina, no na lilo o ke Kiaaina Lutanela o Hawaii e ka nana ana i ka mokupuni, waihoia a hoopoo me ka Bila Haawina.

Noi mai o Mi Kamakau, e hapai ia na hana i hoopanee ia, ninania a aponoia.

Lilo ka hale i ka noonoo ana i ka bila kanawai e hoopau ana i ke kanawai e ae ana i ka poe i okiia e mare hou i aponoia ma ka la 24 o Mei, 1866, a e hooholo hou i ka Pauku 1334, o ke Kanawai Kivila.

Ku mai ka Loio Kuhina, a olelo mai, no ke ano moakaka loa o ka bila, aole au e keakea ana, a he wahi hoololi iki ka'u no keia bila.

Pane mai ka Hope Paresidena, ina aole mea keakea i keia bila, alaila, e kauoha ia ka bila e kakau poepoeia.

Noi mai o Mi Laina, e lilo ka hale i ke Komite no ka noonoo ana i keia bila.

Noi mai ke Kuhina Kalaiaina, mamua o ka lilo ana o ka hale i ke Komite, ke nonoi nei au e kue loa ia keia bila.

Ku mai ka Hon. Kalakaua, a kokua mai i ke kapae loa ana i keia bila.

Ku mai o Mi Hikikoke, a olelo mai, ua lawe mai au i keia bila i mea e hoole loa aku ai i ka manao haakoi o na haole o Honolulu nei, ua hanaia keia kanawai a'u e manao nei e hoopau, i mea lealea wale no i ka manao o ka poe mare, ua hiki no i kekahi mea mare, ke makemake e mare hou i elua, a i ekolu mare ana i ka makahiki, ua hiki no i kekahi mau mea e noho mare ana, ke ae like e oki ko lana mare ana, no ka mea, ua lilo ke kanawai mare, i mea ole loa ma ke kau ia ana o keia kanawai, no ka mea, eia ke waiho nei imua o kakou ka Papa Hoike a ka Lunakanawai Kiekie, no ka nui launa ole mai o ka poe i hookiia ko lakou mare ana, o ke kanawai, he kanawai keia e kauo nui ana i ka poe opiopio o kakou o Hawaii nei i ka palapela, a me ka lehulehu e ae o kakou, ua lilo nui na kaikamahine opiopio o kakou i ka hewa ino haumia he hookamakama he kakaikahi loa o na opio Hawaii o kakou e noho nei, me ka hoopaa pono ana i ka berita mare, a nolaila, kuu manao ana e hoopau loa i keia kanawai.

Noi mai o Mi Kamakau, e waiho ia ka noonoo ana o keia bila a ka la apopo, a e lilo keia oia ka hana mua o ka la, no ka mea, ina e noonoo kakou i keia bila, alaila, he kolea puapua puapuakei keia, no ka mea, ina paha e waiho i ka la apopo, alaila, ua loaa hou mai kekahi mau manao ano hou e pili ana i keia bila.

Nonoi mai o Mi Kalama e pono no e lilo ka hale i ka noonoo ana i keia bila i keia la, no ka mea, aole no he ano nui o keia bila, a aole like o ko'u manao me ko kekahi Luna o Honolulu, ina ua hele mai ia i keia hale me ka makaukau ole mamua, alaila, ua hoolohiahili oia i na hana e holo pono ai keia hale.

Ku mai ka Loio Kuhina a olelo mai, o ka ninau imua o ka hale i keia wa, oia ka hoopanee loa i ka noonoo ana i keia bila, oia hoi ka hoole loa ana, aka, e pono e noonoo akahele loa ia keia bila, ina no ka loihi loa o ka manawa e haawiia i ka mea oki ia aku, alaila, e hoemi iki mai paha ka manawa, ua ike au i ka lehulehu o na oki imua o na aha oki ma na wahi a pau a'u i hele ai.

Noi mai ka Hon. Kalakaua, e hoihoi hou i kana noi e hoopanee loa i ka noonoo ana i keia bila, no ka mea, ua lohe iho nei au i ka manao o ka mea nana ka bila, a nolaila, ke kokua nei au i ke noi a kekahi luna o Honolulu, e hoopanee i ka noonoo ana i keia bila a ka la apopo.

Ku mai ke Kuhina Kalaiaina a lawe mai nana ke noi, e hoopanee loa ia keia bila.

Ku mai o Mi Kaukana, a kue mai i ka waiho ana o ka noonoo ana i keia bila a ka la apopo, a nonoi mai e noonoo ka hale i keia wa, ina paha e waiho ia a ka la apopo, alaila, ua hooloihi loa ia ka manawa o keia kau, no ka mea, o ka luna o Honolulu, he mea oia ua kaulana nui no kona naauao, a o keia bila hoi, he mea moakaka loa loa.

Ninauia i ka hale, a hooholoia, e lilo ka hale i ka noonoo ana i ka bila. Hon. Kamakau ma ka noho hoomalu. Hai mai ka Luna Hoomalu, o ka hana o keia wa, o ka noonoo ana i ka bila.

Noi mai o Mi Hikikoke, e heluhelu ia ka bila mai ka mua a ka hope, ninau ia a hooholo ia.

Noi mai o Mi Hikikoki, e heluhelu pakahi ia na pauku, ninauia a hooholoia.

Noi mai o Mi Hikikoki, e hooholo loa ia ka pauku mua ma kona heluhelu alua ia ana, no ka mea, o ka bila, ua ike au he maikai no, no ka mea, ma ke kanawai i keia wa e kau nei no ke oki ana, ua like ka pono o ka mea hewa ma ke oki ana me ka mea pono, ua loaa no ia ia ka pono kaulike e mare e like me ka mea pono, aka, e hiki no ke hoemiia ka wa e noho ai ka mea i oki ia aku e nonoi mai e ae ia aku oia e mare, o keia kanawai he kuapo wahine, a kane no ia, a ma keia kanawai, aole no he pomaikai iki o keia lahui. I ka ninau ana aku i kekahi poe i ke kumu o ko lakou mare ole ana, olelo mai lakou. Heaha ka pomaikai o ka mare ana, ua hiki no ke moe aku a moe mai a pela aku, a nolaila, ke nonoi aku nei au, e hooholo loa ia keia Pauku.

Ku mai ka Loio Kuhina a olelo mai ina e ae kakou i ka Pauku mua o keia bila, oia no ka ae ana aku i ka hoololi ana i ke kanawai i aponoia ma ka la 24 o Mei, 1866, ina kakou e noonoo i ka Pauku 2, o keia bila, oia ka wa a kakou e noonoo ai no ka loihi o ka manawa, ua hiki no i na mea oki ke hele mai imua o ka aha e hookiia ko laua mare ia ana, a okiia laua, puka aku laua a mare aku e like me ka makemake, noho iho me ke kane a wahine hou, a komo mai ka hoowahawaha, hele no e imi i hewa i kumu e oki ia ai, a moku mare hou no, a pela no e hana mau ai, a ua lilo ke kanawai mare i mea lealea ia. Ma na aina e, o ka mea hewa i oki ia, ua papa loa ia oia ma ke kanawai, aole e mare hou a loaa ia ia ke kala ia ma ke kanawai ke hala ka manawa me kona noho pono ana ma ke kanawai, nolaila, ke kokua nei au i ka hooholo loa ana o ka Pauku Akahi, aia a hiki i ka Pauku Elua, e noonoo kakou i ka loihi o ka manawa.

Ku mai o Mi Laina, a olelo mai, aole au e kamailio loihi, no keia mea, aka, i ka wa i hooholo ia ai o keia bila kanawai, ua ala mai ka haumia ino o ka inoa o Hawaii nei, a ua hai mai o Robikana, kekahi o na Lunakanawai Kiekie i make, no kona kaumaha nui i ke ala nui ana mai o na oki, nolaila, ke ae nei au i ka hooholo loa ana i keia bila.

Ku mai ke Kuhina Kalaiaina, a olelo mai, o ka mea nana i hookomo mai i keia bila kanawai i ke Kau Ahaolelo o ka M. H. 1866, aia iloko o ka Hoike a na Lunakanawai la, ua kuhikuhi mai oia i na kanawai o na aupuni e, a me ko Roma, ma ke kanawai o Roma, aole e ae ia ka wahine e mare ke okiia a hala ka makahiki, a no ka ike o na Lunakanawai Kiekie, ua hoohaiki ia ka poe oki, nolaila, i lawe ia mai ai keia bila kanawai a hooholoia, nolaila, e pono e noonoo akahele ia keia e kakou.

Ku mai o Mi Komoikehuehu a kue mai i ka hooholo ana i keia bila e hoololi i ke kanawai e kau nei, no ka mea, o ke kanawai e kau nei, ua maikai no ia, ua noonoo akahele ia e ka Ahaolelo o ka M. H 1866, a ke hooko pono ia nei no e ka Aha Hooki Mare, a aole i ike ia ka pilikia o keia lahui, a aole no hoi au i ike i ka hilahila o keia aupuni ma keia mea, no ka mea, o kekahi kumu nui i hooholoia ai keia kanawai, ua manaoia he mea ia e ulu nui mai ai keia lahui, aole no hoi au i ike o ka nui o na oki he mea ia i emi ai keia lahui. I keia wa, ua loaa na keiki a kekahi poe i okiia i ko lakou wa i mare hou aku ai i ke kane a wahine e, oiai, aole loaa ua keiki i ko lakou wa me na kane a me na wahine mua, aole au i ike i ka hilahila o keia kanawai e like me ke kanawai e pili ana i ka hookamakama i hooholoia i ka M. H 1862. Ina e hoopau loa ia ke Kanawai Hookamakama, alaila, e kokua nui au, a ina oia ke kanawai a ka luna o Hilo i lawe mai nei.

Ku mai o Mi Kaukaha, a kue mai i ka hooholo ana i ka bila kanawai, a e pono no e waiho no ke kanawai mua e kau nei. I ka wa e noho ai ka Aha Kiekie ma Kauai, ua hele mai ka poe oki e hookiia ko lakou mare ana, aole nae no ke pono o ka mea hoopii, no ka mea e noho ana ka mea hoopii a me ka mea hoopii ia me kekahi mea e ae, aole nae e hiki ke hoi hou laua, no ka mea, ua aloha kekahi i ka mea e a pale no hoi kekahi, a ua ike au, he mea paakiki loa ke hoi hou e noho pu na mea mare. O keia bila kanawai a ka luna o Hilo i lawe mai ai, aole au i ike iki i ke kumu o ka hoemi ana i ka hewa moekolohe, i ke Kau Ahaolelo o ka M. H. 1868, ua kau ia eia Kau, ke kanawai e manaoia e hoopau i ka moekolohe ana, aka, auhea la ka pau ana?

Noi mai o Mi Judd, e hoopau i ke Komite a e noho hou i kekahi wa aku. Ninauia a hooholoia e pau ke Komite.

Hoike mai ke Komite i ka halo i kana hoike, ninauia a aponoia, e noho hou ke Komite i ka la apopo.

Noi mai o Mi Thompson, e hoololiia kekahi mau hua olelo ma ka olelo Beritania ma ka hapa mua o ka bila Kanawai e pili ana i na mea ino wale, ninauia a hooholoia.

Noi mai ka Loio Kuhina e heluhelu alua ia ka bila Kanawai, "He kanawai e pili ana no na mea ino wale." Ninauia a hooholoia.

Ku mai ka Loio Kuhina a olelo mai, ma ka hana mau ana ma na aha hookolokolo, ua laweia kekahi poe imua o na aha e pili ana i keia mea; ina e hooholoia keia bila, alaila, ua ili ka pomaikai nui i ka lehulehu holookoa mai o a o, no ka mea, o ua ala hele loa, a me na ala liilii, ua like ka mana o kela mea keia mea, ina e paniia kekahi alanui, alaila, e hiki i kela mea keia mea e hoopii mai imua o na aha e weheia ia pilikia, no ka mea, mamua aku nei, ua laweia mai kekahi o keia hewa imua o ka aha, no ke pani ia ana o kekahi alanui aupuni, ma Maui, a ua hoopii ia mai imua o ke Kuhina Kalaiaina, mamua aku nei, a ua nui ka hoopaapaa ana ma ia mea, a ma keia kanawai no hoi, ua haawiia ka mana i na aha.

Ninau mai ka Hon. Kalakaua, ua pili anei keia kanawai i na alanui i hooholo ia e na aha hookolokolo mamua aku o keia?

Pane mai ka Loio kuhina, pela no.

Ku mai o Mr. Thompson, a olelo mai, o kekahi kumu nui o kuu kokua ana i keia bila, oia no ke kokua ana i ka poe ilihune i keia wa a i ka wa paha mahope aku, o keia kanawai ua pili wale no i na alanui aupuni, malia paha ma keia hope aku, e pani ia ana paha kekahi alanui aupuni e kekahi kanaka waiwai, a he poe ilihune ka poe i hoopilikia ia, alaila, ua lilo ke kaumaha nui o ka hoopii ana imua o na aha hookolokolo maluna o ke kanaka ilihune, aka, ma keia kanawai, ua haawi ia ia lakou ka mana hoakea, nolaila ke kokua nui nei au i keia bila.

Ku mai o Mi Judd, a olelo mai, he kokua au i keia bila, ke hoololiia penei: "koe na alanui i hanaia me na pani puka" ina aole e hoololiia keia bila, alaila, e kue loa ana au i keia bila.

Ku mai o Mi Laiana, a olelo mai, he wahi kue iki ko'u i keia bila, no ka mea, ua ike no au ma ko'u apana, a ma keia ua haawi wale ia no ka mana i na luna aupuni e like me ke Kiaaina, Makai, a pela aku, no ka mea, ma ke kanawai mua e waiho nei, aole au i ike i ka hemahema.

Ku mai ke Kuhina Kalaiaina, a olelo mai e like me ka olelo a ka luna o Koolaupoko, i hai mai nei, e pili ana no na pani puka o Laie a pela aku, he mana no ko'u e wawahi ia mau pani puka, ma ke alanui aupuni, a ke kuhikuhi aku nei au e nana i ka Pauku 38, o ke Kanawai Kivila, malaila, ua haawiia ia'u ka mana.

Ku mai o Mi Kaauwai, a olelo mai, e hiki paha ke hoololi iki ka bila, ina nae 38 e lilo ka hale i ke Komite, a nolaila ke nonoi aku nei au e Komite ka hale.

Ku mai o Mi Aholo a olelo mai, owau ka mea nana i noi iho nei, e kakau poepoe ia keia bila e like me ka rula 38 o ka hale, no ka mea, o keia bila, ua aponoia ka hoike a ke Komite o na Aha Hookolokolo no keia bila, ua hiki no ke hoole loa ka hale i keia bila ma kona heluhelu akolu ana.

Ma ke noi ia ana, ua lilo ka hale i ke Komite no ka bila kanawai e pili ana i na mea ino wale.

Hon Kalakaua ma ka noho.

Noi mai o Mi Hikikoke e heluhelu alua ia ka bila mai ka mua a ka hope, hooholoia.

Noi mai o Mi Aholo, e heluhelu pakahi ia na pauku, hooholoia.

Noi mai ka Loio Kuhina e aponoia ka pauku mua e keia Komite, hooholoia.

Noi mai ka Loio Kuhina e aponoia ka pauku 2. a mamua o ka aponoia ana, he manao uuku ko'u e hoakaka aku, ua hoolohe iho nei au i ka nui o na hoa i olelo iho nei, ua olelo nui mai ka luna o Koolaupoko e hoololi ma ka hookomo ana i pani puka, a ua ano kahaha nui paha oukou i na olelo iho nei a ke Kuhina Kalaiaina e wawahi i na pani puka, pela io no, he mea io no ia a ke kanawai i papa ai a ua pane mai nei no hoi ka luna hanohano o Koolaupoko, he mea paakiki loa ia, ina paha, ua hoopilikia ia kekahi poe ma keia kanawai, e pono no me na wahi pilikia io e kau i kanawai no ka hana i na pani puka no ka mea, ma ka mokupuni o Maui, ua pani ia kekahi alanui aupuni kahiko e kekahi poe kanaka ulakolako, i kupono ole ia'u ke hoopuka i na inoa, aka, ua hanaia imua o ke Jure o ka aina a ua hooholo lakou e weheia ia alanui, no ka mea, he alanui aupuni kahiko no ia, aka, aole nae lakou i ana mai, ua hoopii aku no i na aha e ae a pela aku, nolaila, ke nonoi aku nei au e hooholo ia keia bila.

Ku mai ka Hon. Kalakaua, a olelo mai, e like no me ka'u mea i olelo mua iho nei e hoole loa i keia bila, pela no au e ku nei, aole au i ike i ke kumu nui i hana ia ai keia kanawai, oiai he kanawai no e kau nei e pili ana i keia, i ike ole ia kona hewa, ina paha e hooholoia keia kanawai, e hoopilikia no ia i ka poe i loaa ia lakou mamua kahi i hele mua ia a pani ia no ko lakou pomaikai iho, nolaila, e hoopanee loa i keia bila.

Ku mai o Mi Kaauwai a olelo mai, ua pau paha ke pohihihi o kakou i ka pauku 1 e like me ka hoakaka a ka Loio Kuhina, no ka mea, aole he alanui i paniia i keia wa, nolaila, ua makehewa paha ke kau ana i keia kanawai. Ua ike au i ka hanaia ana, o ke alanui, i olelo ia mai nei ma Wailuku, ua hana io ia no, a ua ko no e wehe ia ke alanui, aka, o ka mea i koe o ka wawahi ana i ka pa e pau la,

me he mea la oia ke kumu nui o ka hana ana i keia kanawai, no ka mea, o ua poe la, he waiwai ponoi ia no ke kanaka, a ua maluhia oia ma ke kanawai, mamua aku nei, he alanui hele no ka lebulehu ma ko'u apana i hele mai nei, mamua iki aku nei o kuu hele ana mai nei, ua pani paa loa ia ka puka pa o na alanui hele la, a hiki paha i keia la, ua mahalo no au i ka bila, aka, aole au e wikiwiki ana i ka hoapono ana i ka bila, e noonoo akahele kakou, malia paha he mau hoololi iki ka kakou, no ka mea, ma na apana kuaaina, ua hooko ia ke kanawai e ka poe nana e hooko a oi wale aku mamua o kona ano maoli i hana ia ai.

Ku mai o Mi Laina a olelo mai, ua pili anei keia i na alanui i pani mua ia, e like me ka Pauku 184 o ke Kanawai Kivila.

Pane mai ka Loio Kuhina, o keia kanawai he mea ia e pili ana i ka wehe ana i alanui hou.

Ninauia a hooholoia ka Pauku 2.

Noi ia e heluheluia ka Pauku 3.

Heluhelu ia a hoohololoa ia.

Noi ia e heluhelu ia ka Pauku 4.

Waiho mai o Kaukaha, he hoololi.

Ku mai o Mi Laina, a olelo mai, aole au i kue i ka Pauku 1, 2, a me ke 3, ma ka Pauku 4, aia malaila ko'u ano kanalua, no ka mea, ua ili wale no i na luna aupuni ka hiki ke lawelawe wale no i keia mea, a nolaila, ke kue nei au i ka Pauku 4.

Ku mai o Mi Pilipo, a olelo mai, ua like no ko'u manao me ko ka luna o Kohala, no ka mea, ma keia Pauku i na Kiaaina, Makai, Kuhina Kalaiaina a me na luna e ae ka mana e lawelawe i keia hana, a nolaila, he hoololi ka'u, e hookomo malaila, ua na aha hookolokolo, alaila, e hooholo loa i ka Pauku.

Ku mai ka Loio Kuhina a olelo mai, he hiki no ia'u ke hoopokole i keia hoopaapaa ana, ke lawe nei au e hoole loa i ka Pauku 4, o keia kanawai e like me ke noi ia ana mai nei e kapae loa, malia paha o kumu keia pauku i kekahi bila kanawai a'u e manao ana e lawe mai e pili ana i na puka pa.

Ku mai o Mi Kalama, a olelo mai, aole au i ike i ke kue o ka Pauku 4 i ka Pauku 1, 2, a me 3 o ke Kanawai. No ka mea, ua ili ka hana nui o keia kanawai i ke Kuhina Kalaiaina, Ilamuku, Kiaaina a pela aku, nolaila, e hooholoia no keia Pauku.

Ninauia a hooholoia e kapae loa ia ka Pauku 4

Noi ia a hooholoia ka Pauku 5 oia ka Pauku 4.

Noiia a hooholoia ke poo o ka bila, a me ka bila mai mua a hope, hooholoia.

Noi ia e hoopau ke Komite, hooholoia.

Hoike mai ke Komite o ka hale i ka hoike a aponoia.

Noi mai ka Loio Kuhina e lawe i ka olelo hoike a ke Komite a e kakau poepoe ia ka bila, hooholoia.

Hoopanee ka hana a ka la 11, hora 11 kakahiaka.

La Umi Poakolu, Mei 11, 1870.

Halawai ka Ahaolelo ma Honolulu, hora 11. kakahiaka Mea Kiekie Peresidena P. Nahaolelua, ma ka noho.

Pule ke Kahunapule a pau.

Heluheluia ka Moolelo o ka halawai i hala, a ma ke noi ia ana, ua aponoia.

Ku mai ka Mea Kiekie W. C. Lunalilo a olelo mai i ka hale, ua ike au ma ka Nupepa Haole Aupuni "Hawaiian Gazette," ua haule kekahi mea i hanaia e keia hale, aole i komo ma ka Moolelo, a e pono e hookomo ia ka mea i haule, oia hoi no na lilo o na Kiaaina e like me ke noi a Mi Aholo, i ka Poakahi e hiki mai ana, a e hoopololei loa i na mea a pau.

Pane mai ka Hope Perisidena. O ka mea kakau Moolelo oia Nupepa, aole oia he luna i kohoia e keia hale,

Ku mai ke Kuhina Kalaiaina, a olelo mai aole paha he mea akamai ia i ke kakau pokole, e pau pono ai na olelo i ke kakauia, aka. Aole o keia mea a ke 'lii e kamailio nei kahi hewa wale no, aka, he wahi hewa iki ae no kekahi, aka, ua hoopononoponoia no.

Waiho mai ka Hope Peresidena he palapala hoopii mai ka poe mai lepera o Molokai, he umi komo, a o kekahi kumu e hookaawale i puu dala no lakou, a e kohoia i Luna K. Apona no lakou, waihoia i ke Komite.

Waiho mai o Mi Martin, he palapala hoopii i waiho mua ia mai eia, a ua hoihoi hou ia aku ia ia e hoopononopono hou ai, oia hoi e ukuia na luna Aupuni e like me ka nui o ka lakou hana, a e hoohanaia na paahao ma ko lakou wahi i hookolokoloia ai, waiho ia i ke Komite Ahahookolokolo.

Hoike mai ke Komite o na Ahahookolokolo i ka olelo hooike e pili ana i ka palapala noi, i ka uku o na makai a pau o Hawaii i $8.000 00, a me ka bila no ka hoopii ana ae i ka uku o na hoike ma na bilila kivila, nonoi mai e waiho ma ka papa, ua ae ke Komite i ka hoohuia ana i hookahi mea nana e helu o Waimea a me Niihau a i hookahi aina aubau a ua kue ke Komite i ka haawi ana, na na makaainana e koho ke Luna Helu.

Nonoi mai o Mi Laiana, e lawe mai i ka olelo hoike a ke Komite a e noonoo pakahi ia na kumu i hooholoia.

Nonoi mai o Mi Kaukaha, e apono i ka olelo hoike a ke komite no ke kumu elua, hooholoia.

Nonoi mai o Mi Aholo, e apono i ka olelo hoike a ke komite no ke kumu ekolu, hooholoia,

Aponoia ka olelo hoike a ke komite mai ka mua a ka hope.

Waiho mai o Mi Hikikoki he olelo hooholo, e koho ka Peresidena i komite wae e imi aku i na mea e pili ana i ke kanawai e hoemi ana i na mai ino ma ka hookamakama.

Nonoi mai ka Hon. Kalakaua e haawiia keia olelo hooholo i ke Komite Hoola.

Ku mai ka mea Kiekie Harris, a kokua mai e waihoia keia olelo hooholo i ke Komite wae, no ka mea, o keia mea, he mea nui no ia, noonooia no na wa i hala, a e pono e kohoia na hoa o ke komite i ka poe o Oaho nei.

Nonoi mai ka Hon Kalakaua, hoihoi hou i kana noi, hooholoia.

Nonoi mai o Mi Kalama, e kohoia keia komite wae, mai loko mai o ke komite no ka Malama Ola, a me na Aha Hookolokolo.

Hooholoia e haawi ka olelo hooholo i ke komite wae.

Nonoi mai o Mi Kaukaha e kohoia na komite mai loko mai o na Mokupuni Kiaaina eha.

Ku mai ke Kuhina Kalaiaina, a olelo mai i na na ka hale e koho, na ka hale no, i na na ka Peresidena na ka Peresidena no he mahaoi kekahi mea ke kue ae a koho.

Ku mai o Hikikoki a olelo mai ke ku nei au ma ka rula, e like me ka olelo hooholo, na ka Peresidena e koho ke komite.

Kokua mai ka mea Mea Kiekie Kanoa, a kokua i ka manao o Mr Kaukaha.

Ku hou mai o Mi Kalama, a nonoi mai e kohoia keia komite wae mai loko ae o na komite Hoomau, me ka Komite Hoola a me na Aha Hookolokolo.

Ku mai ke Kuhina Kalaiaina, a kokua i kekahi luna o Honolulu a pela aku.

Na Komite,

Hon. H. R. Hikikoki,

" W. P. Kamakau,

" S. P. Kalama,

" M. Kapihe,

" D. Kaukaha,

Nonoi mai o Mi Hikikoki e heluhelu akahi oia i kekahi bila kanawai ana i hoolaha mua mai ai e pili ana i ka hoopau ana i ke kuai a me ka hookomo ana mai o ka Opiuma, ae ia.

Noi ia mai e heluhelu alua ia keia bila i ka la apopo.

Hoolaha mai ka Loio Kuhina he bila kanawai e pili ana me na lilo no ka hana ana i alanui hou a pela aku.

Waiho mai o Mi Aholo he olelo hooholo, e hookaawaleia i $500 no ka hana ana i keena waiho leta ma ka Hale Leta ma Lahaina.

Noi mai ke Kuhina Waiwai e waiho keia olelo hoolaha ma ka papa a noonoo me ka bila Haawina, hooholoia.

Waiho mai o Mi Kumahoa, he olelo hooholo e hookaawaleia i $2,000,00 no ka hana, ana i ke alanui mawaena, o Puna a hiki i Waiakea Hilo.

Waiho mai o Mi Martin he olelo hooholo i $500, no ke kukulu ana i kula olelo Beritania ma Waiohinu, Kau, hooholoia a noonoo me ka Bila Haawina.

Noi mai o Mi Aholo e aeia oia e heluhelu akahi i kekahi bila kanawai ana i hoolaha mua ai. He kanawai e hoololi i ka Mokuna 14, o ke Kanawai Kivila no na Luna K. Kaapuni o na Aha Hookolokolo Kaapuni a me ka Pauku 877, kanawai kivila.

Noiia mai e heluhelu alua ia keia bila i ka la apopo, hooholoia.

Waiho mai o Mi Kahaulelio, he olelo hooholo e hookaawaleia i $300. no ka lawe ana i na leta mai Lahaina a Kaanapali, Maui, waihoia a noonoo me ka bila haawina.

Hoolaha mai o Hon. Kamakau e lawe mai ana oia he bila kanawai, no ka hoopononopono ana i ke kanawai kivila.

Waiho mai o Mi Naili he olelo hooholo e hookaawaleia i $150, no ka hana ana i kao no ka Muliwai o Waiono ma Punaluu Koolauloa, waiho loa ia ma ka papa.

Noiia mai e hapai na hana o ka la, hooholoia.

Mi Komoikeehuehu ma ka noho.

Nonoi mai o Mi Boyd, e hoopanee loaia ka noonoo ana ma ka papa o ka bila kanawai e pili ana i ka hoopau ana i ke kanawai i aponoia ma ka la 24, o Mei 1866, e ae ana i ka poe i okiia e mare hou.

Noi mai o Mi Hikikoki e hooholoia ka Pauku mua o keia kanawai a pela aku.

Ku mai o Mi Kamakau, a olelo mai, inehinei, aole au i makaukau e kamailio i keia bila, a i keia la ua makaukau iki au, i na e hooholoia keia bila, alaila, e ola hou ana ke kanawai i hooloiia. I ka M. H. 1830, he 176,000 kanaka ma Hawaii nei i ike ia ma ke kaapuni ana o Kaahumanu me Binamu, aka, o ka oiaio maoli ua oi aku mamua o 200,000, kanaka, a ia manawa ua kau ia ke kanawai no ke oki, oia hoi he Kia-Paakai, a ua hoolei ia o Nanala me Mamaawa no ke oki ana, ua hoohanaia ka poe i okiia ma ke Alanui ma Maui oia hoi o Kalaimoku mua, ma ka M. H. 1840, ua hooloiia ke kanawai no ke oki i eha makahiki, i ka M. H. 1845, ua hoike mai o R. C. Wyllie, he 110,000 kanaka o Hawaii nei, i ka M. H 1854, ua hoike ka Peresidena o ka Papa Hoonaauao he 76000 kanaka wale no, mamuli o ke kanawai maemae e olelo ia nei, ma ka M. H. 1858, ua hoololi hou ia ke kanawai no ke oki, i ka M. H. 1869, ua hooikeia he 60,000 kanaka, a ua emi nui ka lahui. Ua nui na hoopii mai na Apana mai no ke emi o ka lahui, e noi ana e noonoo pono ia ke kanawai o ke oki a me ka mare.

Ina he kanawai lonohualau keia alaila, e kokua nui ana au, aka, i na he lanakolea, e kue nui ana au i na he kapukoae ke kanawai oia iho la no, emi ana nae. I na kakou e hooholo ana i keia bila, e kali ka mea i okiia a hala na makahiki ekolu, he mea uluhua loa ia, a e oki pu ana no lakou, o kekahi hapa o ka lahui he pakikoele, aia a maikai ka noho ana. He kanawai maikai io no paha keia, i na o ka mea hewa alaila, e haawi aku no i wahi pohakau, aole hoi o ke kau i kanawai i mea e hooulunua aku ai, mamua o ke kauia ana aku o keia kanawai kinpaakai he 200.000 kanaka ka nui, i ka wa i hooholoia ai ke kanawai e ae a..a i ka mare hou, aole o'u lohe i ke kaniuhu, a nolaila, ke hoololi aku nei i eono mahina.

Ku mai o Mi Kaai, a olelo mai, aole au e olelo nui ana no keia bila, aka, no ka hapa hope o na olelo a ka mea nana ka bila i lawe mai no ka mea, ua kau no ka hoopai maluna o ka mea i okiia oia no kona oki ia ana aku no kona hewa. Ua like ko'u manao e pili ana no ka loa o ka manawa, i haiia mai nei e kekahi luna o Honolulu, no ka mea, o ka noho kaawale ana o na mea i pauhia e ke aloha kekahi i kekahi, aole he laau e ae e hoola ai, eia wale no ka laau. O ka ike aku a hui kekahi me kekahi. Ma na aha hookolokolo kuaaina, i na e hopuia no ke Moekolohe, ua lawe mai i mau hoike e pale ai no ka hewa, me ka manao ole i ka hewa nui e kau ana no ka hoohiki ana a pela aku.

Ku mai o Mi Laiana a olelo mai, elua wahi a na hoa e nana ai, oia ma Amerika he mau wahi e noho pu ai na kane me na wahine i mare ole, a ua loaa na keiki, ua oluolu kupono no ko lakou noho ana, aka ua oi aku anei ka nani, me ke mahalo ia mai o keia? ke waiho aku nei au na oukou no e noonoo. O ke kanawai mare, e pono no e malama ponoia, aole e pono ke kanaka e haawi i kona aloha i ka mea e, oiai aole ona kuleana. Nolaila, e pono e hapai houia ke kanawai mua me ka hoololi.

Ku mai o Mi Kuapuu, a olelo mai, ua like ko'u manao me ko kekahi luna o Honolulu, i ka wa i hooholoia ai keia kanawai, aole no hoi i emi ino, a aole no e pau ana, aole au i ike i kekahi puulu moekolohe e like me ka poe o Kaona ma. I ka wa mamua e noho hui ana keia lahui e like me ia i olelo ia iho nei, ua nui loa na kanaka, ia wa aole no hoi he hookamakama o Hawaii nei, he mau haole ka hookamakama ma Waimea Kauai, a ua ukuia na wahine i mau pua uku, i ka wa Kanawai ua emi ka lahui, e like me Paulo, ua ola oia i ka wa hewa, a ua make hoi i ke kau ana o ke kanawai, i na ua hilahila na haole i keia hewa no ke oki ana, alaila, e pono no i na haole ke hoi i ko lakou wahi i hele mai, ai nolaila, e hoomoe loaia keia bila ma ka papa.

Ku mai o Mi Kaukaha, a olelo mai, ua pau hewa ka manawa i ka lilo no ke kamailio ana i keia bila me ka maopopo ole, ua hoakaka lea ia mai ka bila e ka luna o Hilo, a ke manao nei au o ke kanawai i ka la 24, o Mei 1866, ua oi ae kona maikai mamua o keia bila, no ka mea, i na e oki ia, ua ae ia na mea i hookiia e mare hou, a pela no hoi ka olelo Hemolele, ua ae ia ka mare no na mea a pau a pela aku.

Ku mai o Mi Thompson a olelo mai, akahi no au a kamailio no keia bila, o ko kakou kanawai ua kaulike no ia, aole i hookiia na mea mare, ke ole he kumu kupono, a pela no hoi ina e haalele wale kekahi i kona hoa, ua haawiia he mana e hoopii imua o na ahahookolokolo, aole like o ko'u manao me kekahi o na hoa i hai iho nei, e hookauia ka hoopai kaumaha maluna o ka mea hewa ke ole e manaoio ia ua ku ka hewa no ka mea, ua kauia he mau hoopai kupono ma ko kakou mau kanawai e pili ana i ke la a me keia hewa, ke kau nei no hoi i keia wa he mau kanawai e pili ana no ka hookiia, ina e kau hou ana, ke kanawai i hoopauia iloko o na makahiki eha i hala, ke manao nei au aole e loaa ana hookahi no loko ae o akahi haneri i hookiia e noho pono a hala ka manawa i haawi ia ma ke kanawai, me ka hana hewa ole ia o ka hewa. O ke kanawai mare, i kau ia, na kanaka wale iho no i hana, o ko ka mea Mana Loa makemake, oia ka noho hemolele ana o ke kane a me ka wahine, a nolaila, ke kue loa nei au i keia bila i laweia mai e ka luna o Hilo.

Ku mai o Hikikoke a olelo mai, e ike ia ka laau ma kona hua, a e ike ia ka ono o ka hua ma kona ai ia aka, a eia ka ninau, Heaha ka hua o keia kanawai oki? Ke hai aku nei au he hua awaawa, ua hai mai ke kakauolelo ia'u he 40, ka nui o ka poe i hoohikiia mai Ianuari mai.

Ku mai ke Kuhina Kalaiaina a olelo mai, o keia mau oki he 40, aole he moekolohe wale, aka, he poe haalele wale kekahi a pela aku, pela mai ka hoike a ke kakauolelo i ko'u ninau ana.

Ku mai o Mi Kauuwai, o ka wa pono paha e noonoo ia ai o keia bila, oia ka wa e laweia mai ai o ka bila kanawai e pili ana i ka moekolohe, ua aneane au e ae e kokua nui i keia bila e like me ka manao o ka mea nana i lawe mai, aka, ina e ninau koke ia no ka hooholo ana i keia bila, ke kue loa nei au. Ua olelo mai nei kekahi luna o Honolulu, aole e loaa hookahi iloko o ka haneri i oki ia e noho pono ana, ina pela, o ka poe i hooki ia e hoopaaia lakou ma ka hale paahao i moekolohe ole ai, ina o ke kumu nui keia o ka moekolohe.

Ku mai o Mi Pilipo, ma ka papa hoike a ka Oihana Kanawai ua hoike ia he 842 ka nui o na moekolohe, ua loaa keia, iloko o na makahiki elua, ka wa no e kau ana ke kanawai e noi ia mai nei e hooman no. Ua olelo iho nei ka luna o Honolulu, i ka wa o Kaahumanu ua nui ka lahui ia manawa, aka, i keia wa ka wa kanawai, heaha ke kumu o ka emi ana, ke makemake nei au e hoike mai ka luna o Honolulu i ke kumu o ka emi ana, ke manao nei au aole hiki ia ia ke hoike mai. O ka mare he mea maikai no ia, aole pono e hoohlo ia ka mare i mea lealea. O ka rula mau mawaena o na haole, ina e hoopalau, e waiho i wa loihi, nolaila, e kokua ana au i ka bila.

Ku hou mai o Mi Thomson, ua olelo mai nei ka luna o Kohala, o na loio ka i hoole loa i ka hooholo ana o keia bila, no ka mea, o lakou ka poe e pomaikai ana no ka rui o ka poe oki, ke pane aku nei au, ua lawelawe nui no au i ka hihia oki mamua, aka, i keia wa, ua oi aku ko'u pale ana i ka poe moekolohe.

Ku mai o Mi Kamakau a olelo mai. I ka M. H. 1830, ua helu wale no ma na hale kula a ua ike ia he 176,000 kanaka ka nui, i ka wa o Kaahumanu mamua iki iho, he kanawai mare no ia wa, oia ka hoao, ua pane mai nei ka luna o Kona Akau aole he kanawai oki mamua aku oia wa, ke hai aku nei au he kanawai no, oia ke kia paakai, ua hoomaka ia ke kanawai oki ma ka palapala i ka M. H. 1840, oia hoi ke kanawai o Lusehu, a nolaila ke nonoi hou aku nei no au i eono mahina.

Mahope o ka hoopaapaa loihi ana, ua ninauia a hooholoia.

Nonoi mai ka Loio Kuhina e hooholo loa ia ka pauku akahi, hooholoia.

Noiia e hoopau ke Komite o ka hale, a noho hou i ka la apopo, hooholoia.

Hoike mai ke Komite i kana olelo hoike, a ma ke noi ia ana, ua aponoia.

Komite wae i kohoia no ka noonoo ana i na Lunamakaainana o na mokupuni mai i ku like ai me ka olelo hoike a ke Komite o na Aha Hookolokolo. Kohoia.

Hon. Komoikehuehu,

" Kaai,

" Hanaike,

" Kaiue,

" Rice,

Lilo ka hale no ka noonoo ana i ka bila kanawai e hoololi ai i ka Pauku 17, Mokuna 16, o ke Kanawai Hoopai Karaima.

Noi mai ka Loio Kuhina e waiho keia bila i ke Komite o ka Aha Hookolokolo.

Noi mai o Mi Aholo, e waiho i ke Komite o ka hale.

Noi mai o Mi Laiana e kakau poepoe ia,

Ku mai ka Loio Kuhina, o ke kumu nui o kou noi ana e waiho i ke Komite o ka Aha Hookolokolo, no ka mea, he mau wahi mea uuku wale no ka i hookomo ia mai, malia paha he kanawai no ke waiho nei e pili ana i na mea i pakui hou ia mai.

Hooholoia e haawi ia i ke Komite o na Aha Hookolokolo.

Hoopanee ka halawai a ka la apopo hora 11.

La Umikumakahi, Poaha, Mei 12 1870.

Halawai ka Ahaolelo ma Honolulu, hora 11, kakahiaka e like me ka mea i hoopaneeia.

Mea Kiekie Peresidena P. Nahaolelua ma ka noho.

Pule ia ka pule e ke Kahunapule.

Heluhelu ka Moolelo o ka halawai i hala a ma ke noi ia ana ua aponoia.

Waiho mai o Mi Martin, he palapala hoopii no Kau e hookaawale ia i puu dala no ke ao ana i na hana ike Hawaii. Waiho i ke Komite o ka hana hou.

Waiho mai o Mi Kahaulelio he palapala hoopii mai Kaanapali mai, e hookaawaleia i $800 no ka hana ana i uapo ma Kahakuloa, Honokohau, a e ae ia no hoi ka poe i loaa i ka Mai Pake e mau me ke noi ole i ka Aha Kiekie no ke oki ana, waihoia i ke Komite o na palapala hoikau.

Hoike mai ke Komite Paipalapala, i ka hoike a kekahi Komite wae i kohoia i ke Kau i hala a me ka Papa Hoike a ke Kuhina Waiwai no ka Bila Haawina.

Hoike mai ke Komite o ka Papa Hoonaauao i na mea e pili ana i ka humuhumu ia ana o ka Huinahelu hou, a nonoi mai i $800, e hookomoia iloko o ka Bila Haawina, a i 30 keneka ka uku no ka buke, no ka humuhumu ana.

Nonoi mai o Mi Laiana e apono i ka olelo hoike a ke Komite.

Ku mai o Mr Hikikoki a olelo mai, ua hele ke Komite e ninau i ka uku o ka humuhumu ana ma na ano elua, a na hai mai oia e humuhumuia na buke ma na ano elua no ke 35 keneka.

Ninauia a aponoia ka olelo hoike a ke Komite o ka Papa Hoonaauao.

Hoike mai ke Komite i ka Ahahookolokolo i ka lakou hoike e pili ana i ka bila Kanawai a ka luna o Kau, no ka hoololi i ka Pauku 17. Mokuna 16 o ke Kanawai Karaima, me ke noi mai e kakau poepoeia Ninauia a aponoia ka olelo hoike.

Waiho mai o Mi Kumahoa, he olelo hooholo i $2,000 e hookomoia iloko o ka Bila Haawina, no ka hana ana i Alanui mai waena o Mawae. Puna a hiki i Waiakea, Hilo. Waihoia a noonooia me ka Bila Haawina.

Noi mai ka Loio Kuhina, e heluheluia ka bila ana i hoolaha mua mai ai, e pili ana i ka hookolokolo Karaima, a nonoi mai e waihoia i na Komite o na Ahahookolokolo, no ka mea he bila loihi, a noi mai e kapae ia na rula, a e heluheluia a ma ke poo, a waihoia a paiia ma na olelo elua, hooholoia.

Waiho mai ka Loio Kuhina, he Olelo Hooholo, e kauoha ke Komite o na Ahahookolokolo e ninau aku i na mea e pili ana i ka poe i hookiia ka mare ana. Ninauia a hooholoia.

Waiho mai o Mi Wabine, he olelo hoopololei i $1,000 i Mooo bele, kaulahao a me ka haleuma no ke awa o Hilo.

Hoike mai ka luna o Hilo, o ke kumu o kuu waiho ana aku i keia olelo hoolaha, no ka mea, oia ke kolu o na Kaona nui o keia Aupuni.

Noi mai o Mi Halemanu e hoomoe loa ia keia olelo hooholo.

Ku mai o Mi Kaukaha a kue loa i ka hoomoe ana, noi mai e haawiia i kekahi Komite kupono, a na lakou e hoike mai, no ka mea, he nui na Mahiko ma ia Apana.

Ku mai o Mi Pilipo a olelo mai, no ka ike ole paha o ka luna o Hanalei ke kumu o kona olelo ana e kokua i ka olelo hooholo, aole like ka manao o ka luna o Hanalei me ka manao o ka mea nana ka olelo hooholo, ka ka luna o Hanalei no ka Mahiko, ka ka luna hoi o Hilo no ka hanohano ka a pela aku, Nolaila, ke kue loa nei i keia olelo hooholo.

Noi mai ke Kuhina Kalaiaina, e pono e noonoo ka hale i ka olelo hooholo i keia wa ano.

Kokua mai o Mi Hikikoki, a olelo mai heaha ke kumu nui o ke kue ia ana o ka olelo hooholo, ua kokua au i ka olelo hooholo i Mooo bele, i mea e hoopololei ai i ke komo ana o na Moku ma ia Awa ma ka po, i ka wa ua, aole e ike ponoia ke Kukui Awa.

Waihoia ka olelo hooholo a noonoo me ka Bila.

Kapaeia na rula, a waiho mai o Mi Pilipo, he palapala hoopii no Koolauloa, ua kupono no ke kohoia ana o Mi Naili, waiho i ke Komite o na Ahahookolokolo.

Hoolaha mai o Mi Martin, he bila Kanawai e hoololi i na Pauku 527 a me 530 o ke Kanawai Kivila.

Waiho mai o Mi Laiana, he bila Kanawai, e hoopau ai i ka Pauku 1417 a hiki i ka Pauku 1425, o ke Kanawai Kivila, a olelo mai oia, e pono au e kamailio ma keia bila, a ke nonoi aku nei au e ae ia e laweia mai keia bila no ka mea, he mea nui keia e pili ana i na paahana o keia Aupuni, a ua hilinai nui ia ka pomaikai o ke Aupuni ma o na paahana la, nolaila, e heluhelu mua ia ka bila, hooholoia.

Ku mai o Mi Kamakau, a olelo mai, ua kue ka luna o Kohala i ka rula 71.

Hooholo mai ka Hope Perisdena, he pono e hoakaka ka mea nana ka bila i lawe mai.

Ua heluhelu mua ia ka bila, a ua waihoia e heluhelu aluaia.

Waiho mai o Mi Hanaike, he olelo hooholo i $ 3 000 no ka eli ana i ke one a me ka lawe ana aku i na pohaku ma ke Awa o Lahaina, Waiho ia a noonoo me ka bila haawina.

Hapaiia na hana o ka la, no ka noonoo ana i ka Pauku 2, o ke Kanawai e pili ana i ke oki Mare o Mi Kapihe ma ka noho.

Noi mai o Mi Hikikoki e hooholo loaia ka Pauku 2 o keia bila.

Noi mai o Mi Kaukaha, e hoopanee loaia ka noonoo ana o keia Pauku 2

Waiho mai o Hon. Bihopa he hoololi, e hookomo ma kahi o ekolu makahiki i 2.

Ku mai o Mi Komoikeehuehu, a kokua mai i ka hoopanee loa ana i ka Pauku 2, no ka mea o ke Kanawai e kau nei, he Kanawai ia i kaniuhu ole ia e ka lahui. Ua waihoia mai ke Kanawai i ka M. H. 1866 e na Luna Kanawai Kiekie e pili ana i ke oki mare, mamuli o ka imi ana i na Kanawai o Roma Enelani, a me na Aupuni nui naauao ua olelo nui ia mai nae, no ka moekolohe ke kumu nui o ke oki ana, aka, aole pela, ua like ko'u manao me ko ke Kuhina Kalaiaina i hoike mai ai inehinei, aole i nui wale ke oki no ka moekolohe, aka, no ka haalele kumu ole.

Ku mai o Mi Kuapuu, a kokua mai i ka manao o ka luna o Ewa a me Waianae a me ko Hanalei e hoomoe loa i ka noonoo ana o keia bila, e like no me ka hoike ole ia mai o na kumu nui e pili ana i ka hewa o ke Kanawai i Aponoia ma ka la 24, o Mei 1866, a ke ninau aku nei au, auhea la kahi hewa a me kahi i pono nui ai o ka lahui i ke kanawai e kau nei, me he mea la ina e hoololiia ke kanawai e kau nei, a e hoale hou i ka Pauku 1334, o ke Kanawai Kivila, alaila, e hookokono aku ana kakou i ka moekolohe e ala mai.

Ku mai o Mi Kahaulelio, a kokua mai i ka hooholo loa ana o ka Pauku 2 ma ka hoololi a ke alii Bihopa.

Ku hou mai o Mi Kaukaha a olelo mai, o keia bila i laweia mai a ka luna o Hilo, he bila ia e hookonokono aku ana i ka moekolohe, a ua kue no hoi i ke Kumu Kanawai, e like me ka Pauku Akahi. O keia bila, aole oia e haawi ana i ka pono kaulike i na aoao elua, ina ua hookiia ka mau ana, e like me ke kanawai e manao ia nei, alaila, ua kokua keia kanawai i ka aoao i hookiia e hana i ka hewa moekolohe, a ua like no hoi ko'u manao me ko ka luna o Waimea i olelo iho nei.

Ku mai o Mi Rice a olelo mai, e pono kakou e noonoo pono i keia bila, no ka mea, he mea nui keia, e hoopau ai i ka hewa moekolohe, ina pela, alaila, he mea nui keia, a he mea e maemae ai ka noho maluhia ana. Ina kakou e kau i na kanawai ikaika, aole no e nele ana ka hele o ke kane a wahine me kana mea i aloha nui ai, ina no ua hoopaa ia i ka hao, a puka mai iwaho aole no e noho malu ana, e hele ana no i ka mea a kona naau i anoi ai, a aole no hoi e hoi ana me kana kane a wahine mare, ina e okiia no na makahiki ekolu, a noi mai ka aha e ae e mau hou ia, aole no e loaa ana he hookahi iloko o ka lebulehu e noho pono ana me ka maluhia me ka loaa ole in ia o ka hewa i papaia ma ke kanawai no ka mea i hookiia nolaila, he hoololi ka'u e 6 Mahina.

Ku mai o Mi Halemanu, a kokua mai e hooholo i ka Pauku 2, o keia bila me ka hoololi a ke 'lii Bihopa i elua makahiki.

Ku mai o Mi Kalaapihaole, a kokua mai i ka hooholo loa ia ana o ka Pauku 2, me ka hoololi a ke 'lii Bihopa i elua makahiki no ka mea, he mea keia e malama pono ia ai ke kanawai mare.

Ku mai o Mi Aholo, a olelo mai, e pono e hoomaopopo kakou i ke kanawai i hooholo ia i ka M. H. 1866, aole i hoikeia mai, o ka poe i hookiia iloko o ka wa e kau ana ke kanawai, ua nui loa ke ino, i na ua hoike ia mai ke ino, alaila, e kokua wikiwiki ana au i ka hooholo loa ana o keia bila, ua like ko'u manao me ko ka luna o Hanalei i olelo iho nei, i na e hooholo loa ia keia bila, a i ole ia aole is he mea e pau ai ka hewa.

Ku mai o Mi Naukana. I nehinei ua koho au he kumu okoa, a i keia la, ke kue nei au i ka'u mea i koho ai i nehinei, i ko'u nana ana i ke kanawai i hooholoia ma ka la 24, o Mei 1866, ua ike au ua kokua ia ke kanawai i ka ulu ana o ka lahui, nolaila, e hoopanee loa ka noonoo ana i ka bila.

Ku mai o Mi Kepoikai, a olelo mai, aole au i ike ua lawe mai ka luna o Hilo i palapala hoopii no ke pilikia o ka poe o kona Apana, i ke kanawai ana e makemake nei e hoololi, a pela no hoi ko'u Apana, ua hele au ia lakou e ninau i ko lakou pilikia i keia kanawai, ua hoole mai lakou o ka lakou mea nui o ke kanawai e pili ana i ka Hako a me na Kauwa a me ke kanawai e pili ana i ka mare ana. Nolaila, e hoopanee loa ia ka noonoo ana i keia bila, i ole ia, e waiho a kekahi hoo ahaolelo aku e hiki mai ana.

Ku mai ke Kuhina Kalaiaina, a olelo mai, aole keia mea oki, ua hauoia i ka lahui, no ka mea, i na e hoopii mai kekahi e oki, aole e hoopii mai me ke kumu ole, he hoopii no me ke kumu, no ka mea, i ka hookolokolo ana no ke oki, ua haawi ia no i ka aoao pale ma ke oki, ka pono kaulike imua o ka aha e like me ka mea noi, a pela no hoi au i ike ai i ka hana a ka Luna K. Kiekie e pili ana i ke oki i kou wa e noho Luna K. Kaapuni ana no Maui a ua hakilo nui au i ka hana a ka aha e pili ana i na hihia oki mare. Ua lawe ia mai ua hoopii oki no ka moekolohe imua o ka aha me na hoike e hooiaio ana i ka hana maoli ia ana o ka hewa. Ke manao nei au ua like no ka hewa o ka mea hoopii e oki me ko ka mea pale, aole i hele imua o ka aha me na lima maemae. Ke manao nei au ua pono no i na mea i oki ia e mau hou, no ka mea, ua weheia ko laua mare ana, a ua kaawale no kekahi me kekahi.

Ku mai o Mi Kaiue, a olelo mai, aole au e olelo nui ana no keia mea, aka, o kou manao oia ka hooholo loa ana i keia bila, e like me ia e waiho nei, a i ole ia o ka hoololi me ka hoololi a ke 'lii Bihopa, ua mahalo au i ka manao o ka luna o Hanalei, no ka hoohiki ana o na hoa e hana me ka pololei a me ka ewaewa ole, pela no kakou a pau, i hoohiki ai. O ka manao hoi o ka luna o Waialua, aole i pau kou kanalua, he mea keia e hooulu ai i ka lahui. I kou manao o ka kanawai e kau nei i keia wa, e koi aku ana ia i ke kane e hele ke kane i kana wahine a pela hoi ka wahine i ke kane, aka, he kanawai no nae e kau nei no ka haalele i hooholo ia i ka M. H. 1860. Aole i like kou manao me ko ka luna o Honolulu i olelo mai ai i nehinei, o keia bila kanawai he mea ia e hoemi ai i ka lahui, i ka wa o Vanekouva, ua hoike mai oia he 200,000 kanaka, a mamua aku o laila 400,000 kanaka, eia kau, he oki anei ko ia wa?

Ku mai ke Kuhina o na aina e. I nehinei ua kokua au i keia bila, aka, i keia la ke kue nei au i keia bila, ina e hooholo ia keia bila i e holo ole paha, aole no ia he mea e hanau nui mai ai na keiki, ua hoike mai nei ka nui o ka poe i ka wa o Kapena Koke a me ka emi ana mai mahope ke hai aku nei au, aole no ke kanawai oki ka mea i emi ai, a aole no hoi no ke kanawai e kau nei e makemake nei e hoololi, no ka mea, he eha wale iho nei no mau makahiki o kona kau ana a hiki i keia la. Ua ike no oukou ia'u ua loihi ko'u lawelawe ana i ka oihana kanawai, a iloko hoi o na hihia oki au i ike ai, aole au i ike iki hookahi oia poe i hana ole i ka hewa, a aole no hoi au i ike a puni keia Aupuni i hookahi hoike i hele mai e hoike ma ka oiaio maoli ua pono hemolele loa ka mea e nonoi ana e hookiia. I na e hookiia ka mare, a noho ka mea i hewa a hala na makahiki Ekolu, nonoi mai e ae ia aku e mare hou, e loaa ana anei hookahi kane a hookahi wahine i noho me ka hemolele a pau ka manawa a ke kanawai i haawi ai ia ia e noho, ke hai aku nei au he hookamakama ole, aole kookahi, a ke ninau aku nei au e loaa ana anei ia ma ka laula a me ka loa o ka aina, a ke waiho aku nei au na hoa loio olelo nui i keia hale i ko lakou ike e pili ana i ke oki. Eia no iloko nei, ka hoa Hanohano mai Wailuku mai, a'u e pono ole ai ke hoopuka ae i ka inoa, a e noi aku au ia ia, e oluolu e hoihoi aku i kona hoomanao no ka wa i hala ae hoomanao ae i kona hele pu ana me au i kahi o kona makuakane a ma ia wahi, ua puni kekahi hale i na kanaka o kahi e imi hewa ana i kekahi wahine, i like kono maikai me kona wahine maikai e ae, a mai ko io nae paha ka makemake o ke kane e oki, ina aole au i kokua nui aku ia ia, he oki no ka hope, a ke ninau aku nei au i keia mea e kamailio ai, a e pau ana paha he buke okoa ke manao ia e hana pela.

Ku mai ka Hon Bihopa, No ka mea, aole au he loio, aole e hiki nui ia'u ma ko'u ano iho, ko hai aku i na mea e pili ana i ke oki, aole no au i hilinai nui i na olelo a kekahi poe i olelo nui iho nei. Aole e hiki ia'u ke hoike aku, ua maikai paha ke kanawai e kau nei, aole paha, a pela no hoi me ke kanawai e manaoia nei. Ina na hoa e nana iho i ke ano o ka Papa Hoike a me ka Papa Hoike a ka Luna Kanawai Kiekie, o loaa no he 561, poe i hoopaiia no ka moekolohe, a ina pela, he mea weliweli no ia, i ko'u hoohalike ana i keia Papa Hoike me ko na makahiki i hala iho nei, ua oi pakela aku keia mamua o kela mau makahiki, a ke manao nei au he pono e imi kakou e hoopau ae i ke ino, a oia paha ke kumu i laweia mai ai o keia bila, o ka mea nana ia, no ka mea, ua kamaaina loa oia i keia lahui.

Ku mai o Mi Kauuwai. Ua hoike uuku au i ko'u manao inehinei e pili ana i keia bila, oia hoi ka waiho o ka noonoo ana i keia, a hiki i ka wa e lawe ia mai ai ka bila kanawai i hoolaha ia mai e pili ana i ka Moekolohe. Ua makemake nui au i ke koho i keia bila i laweia mai, aka, aole nae au i koho ia ia e olelo o na aoao elua, aka, mamua nae o ka pau ana o ka'u olelo no keia mea, he wahi hoololi ka'u, ua mahalo au i ka oiaio o na olelo i hoike ia iho nei mamua e pili ana i kuu lahui, aka, ua hilahila nui nae au i ka lawe ana mai oia mau mea i kanu hoohalike, ua hiki no ke noonoo keia bila me ka lawe ole mai ia mau mea, ua like ko'u manao me ko ke Kuhina Kalaiaina, a ke waiho aku nei au i ka'u hoololi, i hookahi makahiki e noho ai ka mea hewa i okiia, a me ka hoopaahao pu.

Noi mai o Hon. Kalakaua, e hoopauia ke komite, no ka mea, ua loihi loa ka manawa i lilo no ka hoopaa ana i keia bila, akahi no au a ike he bila ano nui keia, aole au e ae aku i ka manao o ka luna o Wailuku a pela aku. Ninauia ka hoopau i ke komite, a hooleia.

Ku mai o Mi Pilipo. O ka Pauku 2, o keia bila ka mea e hoopaapaa nui ia nei inehinei, ua hooholo kakou i ka Pauku 1, a he wahi hoololi ka'u, e kapae loa i ka hapa hope loa o ka Pauku 2.

Ku mai o Mi Thompson. Ua nui ka wa i hala no ka noonoo ana i keia Pauku, a ua nui no hoi na olelo akamai i hoopuka ia iho nei, a me na Kaawai a me ke Kumukanawai, a ua olelo mai ka mea nana i lawe mai keia bila, he mea ia e hanohano ai keia Aupuni a e noho maluhia hoi ka noho ohana ana.

Ku mai o Mi Kamakau I kekahi wa i hala aku nei, ua hele au e hoike imua o ka Aha Kiekie no kekahi hihia oki, o ka mea hoopii nae, ua like no kona hewa me ka mea i hoopiia, aka, ua hookiia no laua mare ana, aole no ka pono o kekahi, a eia ka ninau owai la o laua e kiapaakai ana e pono paha e kiapaakai pu laua, nolaila, aole au e kokua ana i ka bila me ia ano e waiho iho nei, a e kokua au i ka hoololi i hookahi makahiki.

Ku mai ka Loio Kuhina. Ua hoolohe iho nei au me ka hoomanawanui i na olelo a na hoa i olelo iho nei, aole nae i loaa ia'u ka mea nana e hoohali i ka'u mea mua i olelo aku ai i nehinei, ua hoopaapaa loihi no kakou i ka pauku mua o keia bila i nehinei, ua waiho ia i ke Komite, a ua apono kakou i ka hoike a ke Komite e pili ana i ka hooholoia ana o ka pauku akahi. Nolaila, e kokua ana au i ka bila me ka hoololi a ke'lii Bihopa i elua makahiki. Aole au i like ko'u manao me ko kuu hoa oihana i olelo iho nei e pili ana i ke oki mare, a ua mamao loa au mai ona mai la, aole no hoi owau wale no, aka, pela no ka manao o kekahi poe naauao e ae, aole lakou i hiki i ka huina like a i ka pau honua o ko lakou ike no keia mea he oki, ua like loa ko'u manao me ko ke'lii Bihopa i olelo iho nei, a nolaila e ka Lunahoomalu, ina he mea keia e hooki ai i ke ino o keia mea, alaila, ke kahea nei au e kokua i ka bila me ka hoololi. Ma na aupuni naauao a pau, ua lilo ka mare i pakaua e hoomalu ai i ka noho maluhia ana, ma kahi o ka pono malaila no ka maemae o ka noho ana, a pela no me keia mau pae aina, e haliu mai kakou i ka wa o ka pono i hiki mai ai ia nei, ua lilo ka mare he puuhonua a he pakaua no ka noho maemae ana o ka ohana. Ina aole kakou e noonoo pono a e malama pono i ke kanawai no ka mare, ke ninau aku nei au ia oukou. Ua makankau anei oukou e pane mai he pomaikai ma o ke kanawai mare la? ke manao nei au, aole hookahi o oukou e pane mai. He mea maikai anei i keia au naauao o kakou ke ike aku, i keia la, mare ae la kekahi mau mea, noho iho la elua a ekolu la, hoowahawaha kekahi i kekahi, nonoi e oki a moku mare aku ana a pela aku e hana mau ai, ina pela, eia ke noi, he mea makehewa ke kau ana i na kanawai o keia ano i kanawai no ke aupuni. Mamuli o keia e kokua nui ana au i ka bila.

Ku mai ke Kuhina o na Aina e. Ua noho iho nei au e hoolohe i na olelo a kuu hoa i kamailio iho nei, a ua like ko'u manao me kona e hooko pono i ke kanawai mare, aia iloko o ka lahui e noho nei he mau tausani he nui e noho nei me ka mare, a he haneri a oi ae i hookiia ka mare ana. Like me ka'u i olelo iho nei, ke kau nei kakou i ke kanawai oki no ka poe oki, aole nae ia he mea i pili aku i ka poe oki ole. Ma Beritania mamua, ua hookiia ko laila poe oki e ka Ahaolelo, aka, i keia wa ua like ko laila kanawai oki me ko onei nei, a pela no hoi me Enelani Hou.

Pane mai ka Loio Kuhina, aole pela ma ka mokuaina o Masekuseta.

Ku hou mai ke Kuhina o na Aina e. Ina hookahi wale no wahi i like ole me ko kakou nei, aole ia he mea e haumia ai kakou, a e emi ai ka hanohano. E na hoa e nana aku i ka M. H. 1858 a mamua aku oia a mahope mai, ua oi aku anei ka moekolohe o keia wa, i ko ia wa, aole anei oukou i manao a i ike hoi, ua oi ae ka hanohano o ka kaikamahine opiopio o keia wa i ko ka wa i hala, nolaila, aole o ka waiho ana a ke kanawai e waiho nei, oia ka mea e hoino ai i ka mare ana. O ka poe e hoohaiki ana i ka mea i olelo iho nei e hooholo i keia bila, oia ka poe i hoohaiki a makemake ole i ka mare, a aole o makou, ka poe e hookonokono nei e mare, e ma ia mea, ke nonoi aku nei au i ka lani, aole makou i hoohaiki i ka mare. O ka mea i kaakea i ka mare ana, na kau iho maluna o kona lae na hoino a ka lani, aole no e hiki i ke kane ina na hewa oia, ke hoopau i ka berita mare, aka, o ka wahine wale no ka mea e hiki ai. Ua oleloia iho nei, he mea kokua nui ka i ka hana hewa, ke manao nei au aole pela, i ka M. H. 1860. ka wa no e kau ana ke kanawai e makemake ia nei e hoala hou na nui no oki i like me ko keia. I ka M. H. 1812, he 69 poe no ka moekolohe a he 104, no ka haalele. Ina ua makemake kekahi kanaka e mare i ka wahine a hai, a ma ka moekolohe oia i manao ai e mare me ia wahine, eia ka ninau e mare ana anei oia ia wahine ke hooki ole ia ko laua manao e ka mea pono o na mea mare.

E ka Luna Hoomalu, na haiia mai nei au ano, he nui no na hihia oki ma ka moolelo o ka aha, aole nae o ka moekolohe ka mea oi, aka, o ka haalele ka hapa nui o lakou.

Noi mai o Mi Hikikoke, e hoopau i ke Komite a noho hou i ka la apopo, a na ka mea nana i lawe mai ka bila ka olelo hope. Hooholoia.

Noi mai o Mi Hikikoki e kapaeia na rula, a hoike mai ke komite wae, ua makaukau na rula o ka hale i ke paiia, a e hookuu i ke komite, hooholoia.

Hoopaneeia ka hale.

Ka ahaaina a ka Hui Hoole Waiona — Ma ka hora 4 o ka auina la Poaono i hala iho nei, ua malama ia ka ahaaina a ka Hui Hoole Waiona "Moiwahine Emma" ma ka pa o ka Maino Hotele. Ua malama ia he papaaina maikai me na mea ai ono, i hoopahee ia ka moni ana aku e ke kiaha ela ona ole o Adamo; a ua hauoli na mea a pau me ka maikai, oiai, aole i paki mai olaila, ke kuluwai hooulu manao e hanaino ai i ka launa maikai ana. O na loaa o ua ahaaina la, he $50, i oi aku mamua o na lilo.

KE AU OKOA.

HONOLULU, MEI 19, 1870.

JNO. M. KAPENA.
LUNA HOOPONOPONO.

Ua anzane ae nei e akolu pule ka noho ana o ko kakou Ahaolelo Kau Kanawai o ko kakou noho lahui a aupuni ana. Ke nana nei no ko kakou mau hana, a ke lalai kanawai nei no na Lunamakaainana, ko kakou mau wahaolelo i hounua aku ai ma ia Aha Hanohano; a ke imi nei, hoololi, a ke hookomo hou ia mai nei kekahi mau kanawai hou ;—a mawaena o na kanawai ano nui i hoopapaa mai ia Hawaii o kela mau la, na hoopuka ia mai e ke Luna Hanohano Hikiokí o Hilo kekahi Bila, e pili ana i ke Ka nawai Oki Mare o keia mau la e pae nei. O ke ano nui o ia bila, e hoopao ana i na kanawai nei ; a na maopopo no paha ia kakou ke ano oia kanawai, ina e hookawale ia ke kane mai kana wahine mai, e hiki no i ka mea i hewa, a me ka mea hewa ole ke mare ia, ina paha, mahope koke iho no e ka moku ana.

O ka makemake hoi o ka Bila a ke Luna o Hilo, e hoopaa i na kanawai nei a e holoi hou e like me ke kanawai o ka M. H. 1846 ; e holite ana, ina ma ka moku ana o ka mare ia mawaena o ke kane me ka wahine, e kauman paakai ka mea hewa o lana no na makahiki ekolu ; a mahope o ka pau ana ola manawa, e hiki ai i ka mea i hewa ia ke mare hou me ke kane a wahine hou aku paha. Ma na bila nei o ka Luna o Hilo, na hookomo ia mai kekahi mau hoololi, he elua makahiki, hookahi makahiki a eono mahina ; oia na hoololi ma ka pauku 2 o na bila la. Ua mahuaina na la ola hoopapaa ana ma na mea ; a ma ka Poakahi iho nei, na pani ia ka hoopapaa ana ; a na olinao ia ka poe e kokua a e kuai mai i na pauku ia ; a na hooholoia ka pauku me na hoololi i hookahi ana kahiki ka hoopai e noho kumau paakai ai.

Ma ka naua ana no keia mea, na kupono ia mamua ae o ke kanawai e noho nei i keia wa, ke moku ae no, ka mare koke no ia, a ma ia mea, na like loa ka pomaikai i loaa i ka mea hewa me ka mea i noho pono ; a ma kekahi ano kalolilolí hoi oia mea, na ane like loa me ka moe aku a moe mai ; aohe ano echia iki o ke kanawai o ka oihana mare. Ua hoopuka ia ana, o ka mare ia he ano oleloo ke like ia i hanaia mawaena o ke kane a me ka wahine, a ke kue no kekahi i kekahi, o ka pau ae la no ia. Ke i nei hoi makou, he oiaio no he oleloo ke like no ia ma ke kon kiwila mawaena o ke kane me ka wahine ; aka ; ua oi loa aku nae ke echia a me ka hemole ola oleloo ae like mare mawaena o ke kane me ka wahine, manua ae o na oleloo ae like a me na olelo hoopuka o ke kane mawaena nae o ke anaina aaaao Karistiano. No ka mea, he oihana ano nui a hemolele maoli ka hoohui ia ana o na mea elua ma ke kuaho, a malalila lani i hoohiki ai e malama kekahi i kekahi ; na ka maikai a me na wa ino a pae.

Ua hoopuka ia no nae e kekahi poe, ina, i ka wa o ka haalele ana o ke kane i ka wahine ; a o ka wahine paha i ke kane, ua pau ka kela olelo ae like. Ke hoopuka nei hoi makou me ka hookamani ole, ua pau io no paha me ka manao ana o ka mea haalele, aka, ma ke aoo olaio moili o ka oihana mare, aole ka pau ; kekahi i kane e hooki e e hookawale ai ia lana iho mai ka oihana mare aku ; ua pau maa loa no ia, a hiki wale i ka wa o kekahi o lana, e hina aku ai. Aka, i mea nae e hoomaalili ai i na manao kue o lana, oiai, na komohia paha ka manao kue o ke kane i ka wahine me ka manao paa aole e hoi hou iloko o ke anapuni o ke lana hui mare ia ana, nolaila, na okomo ia mai ka manao kue o ke kane a ke hemolele o ka hui mare ia ana o na mea elua !

Ua hoopuka ia nae e kekahi poe, aole no he uii o na hewa i ike ia mai ka hoohoio ia ana o keia kanawai mai ka M. H. 1856 o kona kaa ia ana. He mea hiki no paha ke kaiola olelo ana pela ; a o na hewa a pau o keia pae lalani hookahi, aole no he kau kanawai ana e hiki ai ke hoopae loa ia mea i kona nalohis ana. Aka, he mea kupono nae hoi, e noonoo kau kanawai ia, i mea e kaa ai kau wahi hookaoiaia ana mawaena o ke kane pono a me ka mea hewa, ma ke kanawai e kapala ke kea na ke ka ai ?"

Nolaila, i mea e malama kupono loa ia ai ke kapa a me ke ehia o keia mea he kanawai hou, ke mea pono no paha e kau ia ai wahi hoopaa kumau paakai no ka aoao i oli ia. Aka, o ka hookuu ana e mare koke ia mahope iho o ka moku ana, he ano kuno ana no ia ma ke ala o ka poe aka a me ka moe mai ; aole io no paha pela ka makemake ana ola kanawai, aka, he nohoe nae e hiki aku ai i ai ano, ke maa iea iho ia kaana mawaena o kakou.

Kekahi kanawai ano nui, a na ane hookahua ia no paha mahana o ka pono io maoli, oia no ke kanawai a ke Lolo Kihina i waiwai ka ai, e pili ana no " ke kau ana i kekahi hapa o na lilo no ke hana ana i na alanui malma o na aina i hoopomaikai a e a mea." He kanawai ano nui no is, a na pili no nae ia i ke kopono. No ka mea, o keia a me ke kaina ana e waiho ana ma ke kua loa aku o kekahi alanui a alaloa, he waiwai no me na lonaahiai aku, aka, he oi loa aku nae ka waiwai, ina e moe ponoi ia aku ana e kekahi alanui ma ka iwi ola aina. A e like no hoi me ka pii ana ae o ka waiwai oia aina ; aole anei, he mea kupono i na aina la ke uhi i kekahi hapa o na lilo i ka hana ana i alanui i hoopomaikai ia mai ai o na aina la ? Ke kanawai kupono no keia ke noonoo akahele ia.

E na Hoa Lunamakaainana.

"E hoa mai ia'u ma na inoa punahele, e kuu mea ulaha."

Na Hoa Lunamakaainana !

Ke like nei au, iloko o kekahi nupepa o kakou, na hoomakaukaula he waihona o na *inoa punahele* e makana wale si ia kakou, ke kue kakou i ka manao hemolele, kuihewa ole, o ke kanaka hookahi nana ka hoopono pono ana i na nupepa nei. A ma ke aoao Akua paha o na kanaka hookahi la, na hiki ia a ke kapa aku i kekahi poe, ke kue lakou i kona manao, "Me ke kanalua ole."

He poe *Hoopilimeeni, Hoopili Kukina, Hoopili Oihana, Hoopili Ma'ilu*, a heuhia ka hopili i loaa ? He mau inoa punahele keia no kakou e na Hoa ! He mau *Inoa kuna* a ko Kakou hoo'laha, ke kanaka nana hoopono ia nupepa nei, i hoomakaukau no kakou. Aia a kue kakou i kona, e hookomo aku ana oia i kekahi o keia mau *kuo kuni* iloko o ke ahi enaena o kona huhu, a wela, alaila kuni aku i kekahi o kakou. Aloha ino ! Owai la kai hopa mua ia a e kuni ia ?

Mai makau nae kakou e na Hoa ! No ka mea, aole no i kakauia keia mau *kuo kuni* ma na buko o ke Aupuni, a he kulohe no ka mea nana e kuni wale aku, oiai, no ka Lahui Hawaii Holookoa kakou ; aole no kakou he waiwai no ke kanaka hookahi.

Nolaila, mai makaukau i ka olelo hoolo a ke kanaka hookahi Aole ia no kakou Akua e weliweli ai kakou, aole no hoi au i manao he kanaka i hoiono loa ai ia ka. Ua like no oia me ke kahawai walaau, papau, nui no a lei, papau nae ka ike.

E kuokoa kakou ! Hookanaka ! Ehana aku no ma ko kakou kulana pono, hele hoa keia hoa o kakou, me ke hoopoi manawa ole, ma ke imi ana i pohaku e nou aku ai i na ilio a pae o aoa mai ana ia kakou. Owau no

KEKAHIOOKOO.

Kuai kudala nei—I na la hope o keia pule iho nei, he kuai kudala oui o na waiwai iole mai Europe mai ma ka halekuai kukuau o Kale Oielo e ma. Elua mau la o ke kudala, pau ka waiwai ; ua Ad-mu i kudala. I keia la e kuai ai ka Luna Kodala B-to ma ka halekuai kukua o T. C. Hoike ma ke Alanui Papu.

Na Mokuahi ku mai—Ma ka Poaono se nei e ikii mai ana, ua manao ia e kai mai ai ke mokuwahu *Idaho* mai Kapalakiko mai, na ne ole ka ia, ua hoao ia ma na ikaika. Ua manao pai ia no hoi, i ka Sabati, a i ole ia i ka Poakahi aku paha e ku mai ai ka mokumahu *Kalanakuhale o Melbourne*, mai Nu Holani mai, a ua oi hoi ka loa o na mokumahu o ka laina Nu Holani.

He Hui Hoole Waiona ma Waialua—Ua lono mai makou, ua holo aku kekahi hoe o Honolulu nei ma ka inos o J. M. Crowell, i Waialua ; a ua hoola ae he Ahuwi Hoole Waiona no na "ehukai la o Pusan," o ka inos o na hui la, o ka "Hui a Kaohumanu." Ua komo mai ma na Hui la he mau kanaka ekolu, kekahi i kane e hooki e e hookawale ai ia lana iho mai ka oihana mare aku ; ua pau mau loa no ia, a hiki wale i ka wa o kekahi o lana, e hina aku ai. Aka, i mea nae e hoomaalili ai i na manao kue o lana, oiai, na komohia paha ka manao kue o ke kane i ka wahine me ka manao paa aole e hoi hou iloko o ke anapuni o ke lana hui mare ia ana, nolaila, na okomo ia mai ka manao kue o ke kane a ke hemolele o ka hui mare ia ana o na mea elua !

Ua hoopuka ia nae e kekahi poe, aole no he uii o na hewa i ike ia mai ka hoohoio ia ana o keia kanawai mai ka M. H. 1856 o kona kaa ia ana. He mea hiki no paha ke kaiola olelo ana pela ; a na hewa a pau o keia pae lalani hookahi, aole no he kau kanawai ana e hiki ai ke hoopae loa ia mea i kona nalohis ana. Aka, he mea kupono nae hoi, e noonoo kau kanawai ia, i mea e kaa ai kau wahi hookaoiaia ana mawaena o ke kane pono a me ka mea hewa. Ma ke kanawai e kau nei, aole i maopopo ka mea pono a me ka mea hewa, na ane "kapala ke kea na ke ka ai ?"

Nolaila, i mea e malama kupono loa ia ai ke kapa a me ke ehia o keia mea he kanawai hou, ke mea pono no paha e kau ia ai wahi hoopaa kumau paakai no ka aoao i oli ia. Aka, o ka hookuu ana e mare koke ia mahope iho o ka moku ana, he ano kuno ana no ia ma ke ala o ka moe aku a me ka moe mai ; aole io no paha pela ka makemake ana ola kanawai, aka, he nohoe nae e hiki aku ai i ai ano, ke maa iea iho ia kaana mawaena o kakou.

Kekahi kanawai ano nui, a na ane hookahua ia no paha mahana o ka pono io maoli, oia no ke kanawai a ke Lolo Kihina i waiho aku ai, e pili ana no " ke kau ana i kekahi hapa o na lilo no ke hana ana i na alanui malma o na aina i hoopomaikai ia e a mea." He kanawai ano nui no is, a na pili no nae ia i ke kopono. No ka mea, o keia a me ke kaina ana e waiho ana ma ke kua loa aku o kekahi alanui a alaloa, he waiwai no me na lonaahiai aku, aka, he oi loa aku nae ka waiwai, ina e moe ponoi ia aku ana e kekahi alanui ma ka iwi ola aina. A e like no hoi me ka pii ana ae o ka waiwai oia aina ; aole anei, he mea kupono i na aina la ke uhi i kekahi hapa o na lilo i ka hana ana i alanui i hoopomaikai ia mai ai o na aina la ?

Ke kanawai kupono no keia ke noonoo akahele ia.

NU HOU O NA AINA E.

Ma ke kakahiaka nui Poaono o keia pule iho nei, ku mai mai la ka moku lawe leta *D. C. Murray*, he 18 na la mai Kapalakiko mai. Ua lawe mai oia i kekahi mau lono hou.

Ua hoopuka mai na lono ma ona la, na ku aku ka moku *Cometa* i Kapalakiko, he 17 la mai Honolulu aku nei.

Na ma ka e pili ana i ke Kuikahi Panai Like o Amerika Huipuia me Hawaii nei ; e hai ana kekahi palapala i ka nupepa *Tribune* o Chicago, aia ma ka Poalua, la 26 o Aperila e noonoo hoolu ai imua o ka Senate, na kuikahi la. Ua hapai mai la no ua kuikahi nei imua o ka Aha Senate, e ma ka ninau ana i ka manao o na hoa, na akaka pono ole ka huoholo ia ; a ua noi ia e ka poe kokua i ke kuikahi, e hoopanee ia a mahope ka noonoo hou ; a oia no keia e hapai hou ia.

Ua manao ia he huoholo ia mai kae o ke Kuikahi o Sana Dominigo i kamailio mai i mai nei ; a ua komo pu ka hoolikaka ana o ka Paresidena Grant ma ke apono pu ana aku no ia kuikahi.

E hoopuka ia ana kekahi mau lono pomai i hiki ae i Wasinetona, na hoole ia ke Kuikahi Alawai o Dariena e ka Ahaolelo o Colombia. Ua hoole mai ia, ahuleole ia no ke ana mai i ka eli ia o ke Alawai i manao noi ia ; a malia paha, o hopapa is mai ko lakou mau manao hoole ana ia mea maikai.

O ka Bila no ke uku makana ana i ka laina mokumahu o Nu Holani, aole i hooholoia e ka Ahaolelo ; aka, aia no ia ma ka lima o ke Komite Kalepa o ka Ahaolelo.

Ua hoola ia mai ka make ana o Kenela Lopeza, ke alakai kaua o Paraguay, i nonoe nome mai nei me na mana hui o Uruguay me Berazila.

Ua hiki ae ke kino kupapau o Anson Burlingame i Boestona, a ma ka la 25 o Aperila ka hoohewaia ana me ka hanakai iohi. Ua iki na pu mortic kanikau, ua na hapa ia na hae, a na puei ia na hale ohana.

E hai ana kekahi mau lono maiLadana mai, na pae aku ma Cornwale i Enelani kekahi apana papa o ka moku *Kalanakuhale o Bostona*, a ola no hoi ka moku i hoohoo nui ia ai o kona nalowale ana.

E hoopuka ana kekahi lono mai loko ae o Wasinetona, aohe maopopo o ka wehe hoola ana o ko hoopapaa ana no na kelesna a ka moku kipi *Alabama* i bana ai. Aohe wahi hoopuka aupuni ana no ia mea iloko o keia mau mahina i hala ae nei ; a na manao wale i ka, e kali ana kekahi no ka hapai ia mai e kekahi.

O ka Bila no ke dute ana ka mea hoopapau nui ia inna o ka Ahaolelo Amerika ; a na manao ia e haole ana.

Ua hoopuka ae o Senatora Somepera i kekahi o kona mau manao, e pili ana no pu kanaka Amerika ma Europa, o Dominica Weshburne ma Parisa a me Jones ma Berelela, na bouhaaha laua i ke Aupuni o Amerika Hiipuia.

Ua hiki ae kekahi mau lono i Ladana, mai Madarida mai o Sepania, e hai ana, he mau Loopapaa ana nui ma ka Aha Kuhina o Sepania, a o ka poe kokua mahope o ka Duke Montepenesiera, ke oi aku la lakou inuns mawaho ae o ke capitala o Madarida. E olono pu ia ae no hoi, e holo ana kekahi poe mahope o ka hookomo ana mai ia Prince Asturias i moi no Sepania.

E hoopuka ana kekahi lono wawa wale ma kekahi nupepa, e manao ana ka o Prince Pierro Bonapati, e noho ma Nu Loka, i laua ai isia ke kipu ana aku i na kanaka he lehelehu wale e like me kona makemake.

Ma ka nupepa apuni o Parisa, ua hoopuka ia ae kekahi olelo kuahana ka Emepera, e hoopoponoo ana i ke ano o ka balota ana. E wehe ia na pahu balota a hiki i ka hora ekolu o ke ahiahi ; a o na panai loa ma na aumoku kana, e balota no lakou ma ko lakou mau wahi.

Ma Roma, ke hopuhopu ia la a haehae ia kekahi mau buke i pai ia, e kue ana i ka manao kapua o ka Pope ma ka Ahaolelo.

Ma ka Ahaolelo Pelekane, i ka waiho ia ana aku o ka Bila Waiwai imua o ka Hale o ka Makaainana, na haule koke ke konoonoo i ke ku ulaula, i ka 32 silina no ka haneri paona, e oia ke kumukuai e noho nei i keia manawa.

Ua loaa mai nei kekahi hoku hou ma Masiela i Parani.

E hai ana kekahi lono mai Vienna mai, ala ma Tyrola, he hoonakala la kekahi mau ai, e kipi ana kekahi poe e kue ia lakou mai ka Ekalesia Katolika Roma.

Ua hoopuka ae kekahi nupepa o Parisa i ka haiolelo a ka Emepera o Parani i kona poe makaainana, e hai ana, e ke Kumukanawai o ka M. H. 1852 i hawaiia mai iala ka mana i hoopono ia e na millions kanaka ewalu i loko iaia, a na ka Konukanawai, on loaa mai ia Parani ka malihia a me ka holomua no na makahiki he umikumamalua ; a ma ia mea i alakaiia ai ke aupuni ola ma kona ano nui wale, aka, na holomua ola ma na ano hana maikai o na aina i hoopomaikai ia e ka mea." He kanawai ano nui no is, a na pili no nae ia i ke kopono. No ka mea, o keia a me ke kaina ana e waiho ana ma ke kua loa aku o kekahi alanui a alaloa, he waiwai no me na lonaahiai aku, aka, he oi loa aku nae ka waiwai, ina e moe ponoi ia aku ana e kekahi alanui ma ka iwi ola aina. A e like no hoi me ka pii ana ae o ka waiwai oia aina ; aole anei, he mea kupono i na aina la ke uhi i kekahi hapa o na lilo i ka hana ana i alanui i hoopomaikai ia mai ai o na aina la ? Ke kanawai kupono no keia ke noonoo akahele ia.

E na Hoa Lunamakaainana.

"E hoa mai ia'u ma na inoa punahele, e kuu mea ulaha."

Na Hoa Lunamakaainana !

Ke like nei au, iloko o kekahi nupepa o kakou, na hoomakaukaula he waihona o na *inoa punahele* e makana wale si ia kakou, ke kue kakou i ka manao hemolele, kuihewa ole, o ke kanaka hookahi nana ka hoopono pono ana i na nupepa nei. A ma ke aoao Akua paha o na kanaka hookahi la, na hiki ia a ke kapa aku i kekahi poe, ke kue lakou i kona manao, "Me ke kanalua ole."

He poe *Hoopilimeeni, Hoopili Kukina, Hoopili Oihana, Hoopili Ma'ilu*, a heuhia ka hopili i loaa ? He mau inoa punahele keia no kakou e na Hoa ! He mau *kuo kuni* a ko kakou ho'laha, ke kanaka nana hoopono ia nupepa nei, i hoomakaukau no kakou. Aia a kue kakou i kona, e hookomo aku ana oia i kekahi o keia mau *kuo kuni* iloko o ke ahi enaena o kona huhu, a wela, alaila kuni aku i kekahi o kakou. Aloha ino ! Owai la kai hopa mua ia a e kuni ia ?

Mai makau nae kakou e na Hoa ! No ka mea, aole no i kakauia keia mau *kuo kuni* ma na buko o ke Aupuni, a he kulohe no ka mea nana e kuni wale aku, oiai, no ka Lahui Hawaii Holookoa kakou ; aole no kakou he waiwai no ke kanaka hookahi.

Nolaila, mai makaukau i ka olelo hoolo a ke kanaka hookahi Aole ia no kakou Akua e weliweli ai kakou, aole no hoi au i manao he kanaka i hoiono loa ai ia ka. Ua like no oia me ke kahawai walaau, papau, nui no a lei, papau nae ka ike.

E kuokoa kakou ! Hookanaka ! Ehana aku no ma ko kakou kulana pono, hele hoa keia hoa o kakou, me ke hoopoi manawa ole, ma ka imi ana i pohaku e nou aku ai i na ilio a pae o aoa mai ana ia kakou. Owau no

KEKAHIOOKOO.

Kuai kudala nei—I na la hope o keia pule iho nei, he kuai kudala oui o na waiwai iole mai Europe mai ma ka halekuai kukuau o Kale Oielo e ma. Elua mau la o ke kudala, pau ka waiwai ; na Ad-mu i kudala. I keia la e kuai ai ka Luna Kodala B-to ma ka halekuai kukua o T. C. Hoike ma ke Alanui Papu.

Na Mokuahi ku mai—Ma ka Poaono se nei e ikii mai ana, ua manao ia e kai mai ai ke mokuwahu *Idaho* mai Kapalakiko mai, na ne ole ka ia, ua hoao ia ma na ikaika. Ua manao pai ia no hoi, i ka Sabati, a i ole ia i ka Poakahi aku paha e ku mai ai ka mokumahu *Kalanakuhale o Melbourne*, mai Nu Holani mai, a ua oi hoi ka loa o na mokumahu o ka laina Nu Holani.

He Hui Hoole Waiona ma Waialua—Ua lono mai makou, ua holo aku kekahi hoe o Honolulu nei ma ka inos o J. M. Crowell, i Waialua ; a ua hoola ae he Ahuwi Hoole Waiona no na "ehukai la o Pusan," o ka inos o na hui la, o ka "Hui a Kaohumanu." Ua komo mai ma na Hui la he mau kanaka ekolu, kekahi i kane e hooki e e hookawale ai ia lana iho mai ka oihana mare aku ; na pau mau loa no ia, a hiki wale i ka wa o kekahi o lana, e hina aku ai. Aka, i mea nae e hoomaalili ai i na manao kue o lana, oiai, na komohia paha ka manao kue o ke kane i ka wahine me ka manao paa aole e hoi hou iloko o ke anapuni o ke lana hui mare ia ana, nolaila, na okomo ia mai ka manao hookauwale a oki hoi o ke kanawai o ka aina. Aia wale no nae malaila kahi mana uuku e mahae ia ae ke hemolele o ka hui mare ia ana o na mea elua !

Ua hoopuka ia nae e kekahi poe, aole no he uii o na hewa i ike ia mai ka hoohoio ia ana o keia kanawai mai ka M. H. 1856 o kona kaa ia ana. He mea hiki no paha ke kaiola olelo ana pela ; a na hewa a pau o keia pae lalani hookahi, aole no he kau kanawai ana e hiki ai ke hoopae loa ia mea i kona nalohis ana. Aka, he mea kupono nae hoi, e noonoo kau kanawai ia, i mea e kaa ai kau wahi hookaoiaia ana mawaena o ke kane pono a me ka mea hewa. Ma ke kanawai e kau nei, aole i maopopo ka mea pono a me ka mea hewa, na ane "kapala ke kea na ke ka ai ?"

Nolaila, i mea e malama kupono loa ia ai ke kapa a me ke ehia o keia mea he kanawai hou, ke mea pono no paha e kau ia ai wahi hoopaa kumau paakai no ka aoao i oli ia. Aka, o ka hookuu ana e mare koke ia mahope iho o ka moku ana, he ano kuno ana no ia ma ke ala o ka moe aku a me ka moe mai ; aole io no paha pela ka makemake ana ola kanawai, aka, he nohoe nae e hiki aku ai i ai ano, ke maa iea iho ia kaana mawaena o kakou.

Kekahi kanawai ano nui, a na ane hookahua ia no paha mahana o ka pono io maoli, oia no ke kanawai a ke Lolo Kihina i waiho aku ai, e pili ana no " ke kau ana i kekahi hapa o na lilo no ke hana ana i na alanui malma o na aina i hoopomaikai ia e a mea." He kanawai ano nui no is, a na pili no nae ia i ke kopono. No ka mea, o keia a me ke kaina ana e waiho ana ma ke kua loa aku o kekahi alanui a alaloa, he waiwai no me na lonaahiai aku, aka, he oi loa aku nae ka waiwai, ina e moe ponoi ia aku ana e kekahi alanui ma ka iwi ola aina. A e like no hoi me ka pii ana ae o ka waiwai oia aina ; aole anei, he mea kupono i na aina la ke uhi i kekahi hapa o na lilo i ka hana ana i alanui i hoopomaikai ia mai ai o na aina la ? Ke kanawai kupono no keia ke noonoo akahele ia.

NU HOU O NA AINA E.

Ma ke kakahiaka nui Poaono o keia pule iho nei, ku mai mai la ka moku lawe leta *D. C. Murray*, he 18 na la mai Kapalakiko mai. Ua lawe mai oia i kekahi mau lono hou.

Ua hoopuka mai na lono ma ona la, na ku aku ka moku *Cometa* i Kapalakiko, he 17 la mai Honolulu aku nei.

Na ma e pili ana i ke Kuikahi Panai Like o Amerika Huipuia me Hawaii nei ; e hai ana kekahi palapala i ka nupepa *Tribune* o Chicago, aia ma ka Poalua, la 26 o Aperila e noonoo hoolu ai imua o ka Senate, na kuikahi la. Ua hapai mai la no ua kuikahi nei imua o ka Aha Senate, e ma ka ninau ana i ka manao o na hoa, na akaka pono ole ka huoholo ia ; a ua noi ia e ka poe kokua i ke kuikahi, e hoopanee ia a mahope ka noonoo hou ; a oia no keia e hapai hou ia.

Ua manao ia he huoholo ia mai kae o ke Kuikahi o Sana Dominigo i kamailio mai i mai nei ; a ua komo pu ka hoolikaka ana o ka Paresidena Grant ma ke apono pu ana aku no ia kuikahi.

E hoopuka ia ana kekahi mau lono pomai i hiki ae i Wasinetona, na hoole ia ke Kuikahi Alawai o Dariena e ka Ahaolelo o Colombia. Ua hoole mai ia, ahuleole ia no ke ana mai i ka eli ia o ke Alawai i manao noi ia ; a malia paha, o hopapa is mai ko lakou mau manao hoole ana ia mea maikai.

O ka Bila no ke uku makana ana i ka laina mokumahu o Nu Holani, aole i hoohoiola e ka Ahaolelo ; aka, aia no ia ma ka lima o ke Komite Kalepa o ka Ahaolelo.

Ua hoola ia mai ka make ana o Kenela Lopeza, ke alakai kaua o Paraguay, i nonoe nome mai nei me na mana hui o Uruguay me Berazila.

Ua hiki ae ke kino kupapau o Anson Burlingame i Boestona, a ma ka la 25 o Aperila ka hoohewaia ana me ka hanakai iohi. Ua iki na pu mortic kanikau, ua na hapa ia na hae, a na puei ia na hale ohana.

E hai ana kekahi mau lono mai Ladana mai, na pae aku ma Cornwale i Enelani kekahi apana papa o ka moku *Kalanakuhale o Bostona*, a ola no hoi ka moku i hoohoo nui ia ai o kona nalowale ana.

E hoopuka ana kekahi lono mai loko ae o Wasinetona, aohe maopopo o ka wehe hoola ana o ko hoopapaa ana no na kelesna a ka moku kipi *Alabama* i bana ai. Aohe wahi hoopuka aupuni ana no ia mea iloko o keia mau mahina i hala ae nei ; a na manao wale i ka, e kali ana kekahi no ka hapai ia mai e kekahi.

O ka Bila no ke dute ana ka mea hoopapau nui ia inna o ka Ahaolelo Amerika ; a na manao ia e haole ana.

Ua hoopuka ae o Senatora Somepera i kekahi o kona mau manao, e pili ana no pu kanaka Amerika ma Europa, o Dominica Weshburne ma Parisa a me Jones ma Berelela, na bouhaaha laua i ke Aupuni o Amerika Hiipuia.

Ua hiki ae kekahi mau lono i Ladana, mai Madarida mai o Sepania, e hai ana, he mau Loopapaa ana nui ma ka Aha Kuhina o Sepania, a o ka poe kokua mahope o ka Duke Montepenesiera, ke oi aku la lakou inuns mawaho ae o ke capitala o Madarida. E olono pu ia ae no hoi, e holo ana kekahi poe mahope o ka hookomo ana mai ia Prince Asturias i moi no Sepania.

E hoopuka ana kekahi lono wawa wale ma kekahi nupepa, e manao ana ka o Prince Pierro Bonapati, e noho ma Nu Loka, i laua ai isia ke kipu ana aku i na kanaka he lehelehu wale e like me kona makemake.

Ma ka nupepa apuni o Parisa, ua hoopuka ia ae kekahi olelo kuahana ka Emepera, e hoopoponoo ana i ke ano o ka balota ana. E wehe ia na pahu balota a hiki i ka hora ekolu o ke ahiahi ; a o na panai loa ma na aumoku kana, e balota no lakou ma ko lakou mau wahi.

Ma Roma, ke hopuhopu ia la a haehae ia kekahi mau buke i pai ia, e kue ana i ka manao kapua o ka Pope ma ka Ahaolelo.

Ma ka Ahaolelo Pelekane, i ka waiho ia ana aku o ka Bila Waiwai imua o ka Hale o ka Makaainana, na haule koke ke konoonoo i ke ku ulaula, i ka 32 silina no ka haneri paona, e oia ke kumukuai e noho nei i keia manawa.

Ua loaa mai nei kekahi hoku hou ma Masiela i Parani.

E hai ana kekahi lono mai Vienna mai, ala ma Tyrola, he hoonakala la kekahi mau ai, e kipi ana kekahi poe e kue ia lakou mai ka Ekalesia Katolika Roma.

Ua hoopuka ae kekahi nupepa o Parisa i ka haiolelo a ka Emepera o Parani i kona poe makaainana, e hai ana, e ke Kumukanawai o ka M. H. 1852 i hawaiia mai iala ka mana i hoopono ia e na millions kanaka ewalu i loko iaia, a na ka Konukanawai, on loaa mai ia Parani ka malihia a me ka holomua no na makahiki he umikumamalua ; a ma ia mea i alakaiia ai ke aupuni ola ma kona ano nui wale, aka, na holomua ola ma na ano hana maikai o na aina i hoopomaikai ia e a mea." He kanawai ano nui no is, a na pili no nae ia i ke kopono. No ka mea, o keia a me ke kaina ana e waiho ana ma ke kua loa aku o kekahi alanui a alaloa, he waiwai no me na lonaahiai aku, aka, he oi loa aku nae ka waiwai, ina e moe ponoi ia aku ana e kekahi alanui ma ka iwi ola aina. A e like no hoi me ka pii ana ae o ka waiwai oia aina ; aole anei, he mea kupono i na aina la ke uhi i kekahi hapa o na lilo i ka hana ana i alanui i hoopomaikai ia mai ai o na aina la ? Ke kanawai kupono no keia ke noonoo akahele ia.

E na Hoa Lunamakaainana.

"E hoa mai ia'u ma na inoa punahele, e kuu mea ulaha."

Na Hoa Lunamakaainana !

Ke like nei au, iloko o kekahi nupepa o kakou, na hoomakaukaula he waihona o na *inoa punahele* e makana wale si ia kakou, ke kue kakou i ka manao hemolele, kuihewa ole, o ke kanaka hookahi nana ka hoopono pono ana i na nupepa nei. A ma ke aoao Akua paha o na kanaka hookahi la, na hiki ia a ke kapa aku i kekahi poe, ke kue lakou i kona manao, "Me ke kanalua ole."

He poe *Hoopilimeeni, Hoopili Kukina, Hoopili Oihana, Hoopili Ma'ilu*, a heuhia ka hopili i loaa ? He mau inoa punahele keia no kakou e na Hoa ! He mau *kuo kuni* a ko kakou ho'laha, ke kanaka nana hoopono ia nupepa nei, i hoomakaukau no kakou. Aia a kue kakou i kona, e hookomo aku ana oia i kekahi o keia mau *kuo kuni* iloko o ke ahi enaena o kona huhu, a wela, alaila kuni aku i kekahi o kakou. Aloha ino ! Owai la kai hopa mua ia a e kuni ia ?

Mai makau nae kakou e na Hoa ! No ka mea, aole no i kakauia keia mau *kuo kuni* ma na buko o ke Aupuni, a he kulohe no ka mea nana e kuni wale aku, oiai, no ka Lahui Hawaii Holookoa kakou ; aole no kakou he waiwai no ke kanaka hookahi.

Nolaila, mai makaukau i ka olelo hoolo a ke kanaka hookahi Aole ia no kakou Akua e weliweli ai kakou, aole no hoi au i manao he kanaka i hoiono loa ai ia ka. Ua like no oia me ke kahawai walaau, papau, nui no a lei, papau nae ka ike.

E kuokoa kakou ! Hookanaka ! Ehana aku no ma ko kakou kulana pono, hele hoa keia hoa o kakou, me ke hoopoi manawa ole, ma ka imi ana i pohaku e nou aku ai i na ilio a pae o aoa mai ana ia kakou. Owau no

KEKAHIOOKOO.

Kuai kudala nei—I na la hope o keia pule iho nei, he kuai kudala oui o na waiwai iole mai Europe mai ma ka halekuai kukuau o Kale Oielo e ma. Elua mau la o ke kudala, pau ka waiwai ; na Ad-mu i kudala. I keia la e kuai ai ka Luna Kodala B-to ma ka halekuai kukua o T. C. Hoike ma ke Alanui Papu.

Na Mokuahi ku mai—Ma ka Poaono se nei e ikii mai ana, ua manao ia e kai mai ai ke mokuwahu *Idaho* mai Kapalakiko mai, na ne ole ka ia, ua hoao ia ma na ikaika. Ua manao pai ia no hoi, i ka Sabati, a i ole ia i ka Poakahi aku paha e ku mai ai ka mokumahu *Kalanakuhale o Melbourne*, mai Nu Holani mai, a ua oi hoi ka loa o na mokumahu o ka laina Nu Holani.

He Hui Hoole Waiona ma Waialua—Ua lono mai makou, ua holo aku kekahi hoe o Honolulu nei ma ka inos o J. M. Crowell, i Waialua ; a ua hoola ae he Ahuwi Hoole Waiona no na "ehukai la o Pusan," o ka inos o na hui la, o ka "Hui a Kaohumanu." Ua komo mai ma na Hui la he mau kanaka ekolu, kekahi i kane e hooki e e hookawale ai ia lana iho mai ka oihana mare aku ; na pau mau loa no ia, a hiki wale i ka wa o kekahi o lana, e hina aku ai. Aka, i mea nae e hoomaalili ai i na manao kue o lana, oiai, na komohia paha ka manao kue o ke kane i ka wahine me ka manao paa aole e hoi hou iloko o ke anapuni o ke lana hui mare ia ana, nolaila, na okomo ia mai ka manao kue o ke kane a ke hemolele o ka hui mare ia ana o na mea elua !

Ua hoopuka ia nae e kekahi poe, aole no he uii o na hewa i ike ia mai ka hoohoio ia ana o keia kanawai mai ka M. H. 1856 o kona kaa ia ana. He mea hiki no paha ke kaiola olelo ana pela ; a na hewa a pau o keia pae lalani hookahi, aole no he kau kanawai ana e hiki ai ke hoopae loa ia mea i kona nalohis ana. Aka, he mea kupono nae hoi, e noonoo kau kanawai ia, i mea e kaa ai kau wahi hookaoiaia ana mawaena o ke kane pono a me ka mea hewa. Ma ke kanawai e kau nei, aole i maopopo ka mea pono a me ka mea hewa, na ane "kapala ke kea na ke ka ai ?"

Nolaila, i mea e malama kupono loa ia ai ke kapa a me ke ehia o keia mea he kanawai hou, ke mea pono no paha e kau ia ai wahi hoopaa kumau paakai no ka aoao i oli ia. Aka, o ka hookuu ana e mare koke ia mahope iho o ka moku ana, he ano kuno ana no ia ma ke ala o ka moe aku a me ka moe mai ; aole io no paha pela ka makemake ana ola kanawai, aka, he nohoe nae e hiki aku ai i ai ano, ke maa iea iho ia kaana mawaena o kakou.

Kekahi kanawai ano nui, a na ane hookahua ia no paha mahana o ka pono io maoli, oia no ke kanawai a ke Lolo Kihina i waiho aku ai, e pili ana no " ke kau ana i kekahi hapa o na lilo no ke hana ana i na alanui malma o na aina i hoopomaikai ia e a mea." He kanawai ano nui no is, a na pili no nae ia i ke kopono. No ka mea, o keia a me ke kaina ana e waiho ana ma ke kua loa aku o kekahi alanui a alaloa, he waiwai no me na lonaahiai aku, aka, he oi loa aku nae ka waiwai, ina e moe ponoi ia aku ana e kekahi alanui ma ka iwi ola aina. A e like no hoi me ka pii ana ae o ka waiwai oia aina ; aole anei, he mea kupono i na aina la ke uhi i kekahi hapa o na lilo i ka hana ana i alanui i hoopomaikai ia mai ai o na aina la ? Ke kanawai kupono no keia ke noonoo akahele ia.

OLELO HOOLAHA.

Poe Jure Kanaka Hawaii no ka Kapuni o Maui, Iune, 1870.

Kahalemak, Kekehi, Maehala, Kaleiki, J. Kalawa, S. Kaleiki, S. Maule, S. Kaleiki, M. Kapule, S. Kaio, S. Previer, N. P. Nuihwa, A. Kaukau, Hoolaha, ke ka Kapuni o Maui, Iune, 1870.

E. Wilson, D. Kaopaiha, Waiinoenoha, Makuhaole, S. Haewa, S. Kaheiwai, E. K

KE AU OKOA.

HONOLULU, MEI 19, 1870.

PALAPALA HOIKE O KA LUHAKANAWAI NUI O KA AHA KEKUE, I KA AHAOLELO O 1870

AHA KAAPUNI—APANA HOOKOLO-KOLO EKOLU, HAWAII.

	Hakaka.	Hoikeike.	Hoopaiki.	Hoopaiki Hooiliia.
Moekolobe	2	2		
Hakaka me ka Pepehi	1	1	1	
Hakaka me ka mea make	1	1	1	
Lalau me ka manao ino e poe	1	1	1	
Pohi Waiona	1	1	1	
Ona	1	1	1	
Moekolobe mare ole ia	1	1	1	
Lole Ola Degere 1	1	1	1	
Lawe Ola Degere 2	4	4	4	
Hoohiki wahahee	3	4	7	3
Kuai Waiona me ka palapala ae ole	1	1	1	
Wawahi hale	1	1	1	
Hoohanaiwi me ka Sabati	23	23		
Hihia Waiwai	13			
Oki Mare	9			

AHA KAAPUNI—APANA HOOKOLO-KOLO EHA, KAUAI.

	Hakaka.	Hoikeike.	Hoopaiki.	Hoopaiki Hooiliia.
Moekolobe	4	2	6	4
Hakaka me ka mea make	1	3	3	
Pohi Hale	1		1	1
Konu hale me ka waiwai hale	3	5	3	
Aihue i ka waiwai i hewila mai e nalana ia	1	1		
Imi loaa ma ka hoopuipuni	1	1	1	
Aliuea	1	1	1	
Pohi Waiona	1	1	1	
Hana ino a me ka Hana Kolobe	1	1	1	
Lawe Ola	2	2		
Poe wahine	1	1	1	
Kui Opiuma	1	1	1	
Kuai Waiona	2	1	3	2
Hihia Waiwai			4	

LUNAKANAWAI KAAPUNI APANA HOOKOLOKOLO ELUA.

	Hakaka.	Hoikeike.	Hoopaiki.	Hoopaiki Hooiliia.
Moekolobe	4	1	5	4
Hoeha i na holoholona	2		2	2
No ke ka i ka holonui	1		1	1
Aihue	1		1	1
Kamailio ano moekolobe	1		1	1
Kuai opiuma me ka palapala aole	2		2	2
Kuai Waiona me ka palapala ae ole	1		1	1
Kuai awa me ka palapala ae ole	2		2	2
Hoohanaiwi i ka la Sabati	1		1	1
Hihia Waiwai	5			
Hooponopono Waiwai Hooiliia	40			

LUNA KANAWAI KAAPUNI APANA HOOKOLOKOLO ELUA.

	Hakaka.	Hoikeike.	Hoopaiki.	Hoopaiki Hooiliia.
Moekolobe	9	21	30	9
Hakaka me ka pepehi	1	5	6	1
Kokua ana i ka mea mahaka	1	1	1	
Hana i ka lio kea	1	1	1	
Ona	21	17	44	21
Ino Awa	3	3		
Pohi Waiona	13	3	16	15
Moekolobe mare ia	1	1	2	
No ke ka i ka holonui	2		2	2
Hawai Waiona i kekahi kanaka mauli	3	3	6	
Imi loaa ma ka hoopunipuni	1	2	2	
Hoomanamana	1	1	2	
Kamailio ano moekolobe	2		2	2
Aibbee	5	8	13	5
Kuai Waiona me ka kolobe	1	3	4	1
Lawe ola	3		3	
Waiani i ka po	4		4	
Na mea ino wale	2		2	
Loaa dala ma ka manao epa	1	1		
Lawe ana i ka waiwai aihue	1	1		
Kuai a hawai waiona	2	3	5	2
Hoohanaiwi me ka la Sabati	2	2	4	2
Aihue ana i ka ohe lala	1		1	
Haka a me ke kanwa	1		1	
Hihia Waiwai	48			
Hooponopono Waiwai Hooiliia	113			

LUNAKANAWAI KAAPUNI APANA HOOKOLOKOLO EHA.

	Hakaka.	Hoikeike.	Hoopaiki.	Hoopaiki Hooiliia.
Moekolobe	11	8	19	11
Hakaka	3	1	4	3
Ona	4	18	22	4
Hanilo o ke kane a me ka wahine mare	2		2	2
Haka a me ke Kanwa	17		17	17
Hawai waiona i kekahi kanaka mauli	1		1	1
Aihue	2	2	4	1
Pohi Waiona		1	1	
Hana ino a me na hana kolobe	1	2	3	1
Kuai ana i na lawa	1		1	
Kuai opiuma me ka palapala ae ole	4	1	5	4
Hoohanaiwi me ka la Sabati	1		1	
Hihia Waiwai	31			
Hooponopono Waiwai Hooiliia	143			

LUNAKANAWAI KAAPUNI O OAHU

	Hakaka.	Hoikeike.	Hoopaiki.	Hoopaiki Hooiliia.
Haka a me ke Kanwa	22			
Hihia Waiwai	30			

AHA HOOMALU O HONOLULU.

	Hakaka.	Hoikeike.	Hoopaiki.	Hoopaiki Hooiliia.
Moekolobe	27	5	32	26
Hakaka	16	4	20	16
Hakaka me ka pepehi	96	33	131	87
Hoomaka ana i ka sinhue	1	1		
Haka a me ke Kanwa	44	9	53	18
Haalele Kula	2	10	12	1
Wawahi hale	3	3	6	
Hoohiki ino	1	1	1	
Hoopaa i ole e hana ino i kekahi poe	8	3	11	
Na mea ino wale	1	1	1	
Na mea ino wale	6	1	7	6
Moe ana me ke kaikamahine malalo o ka	3	3	3	3
Hoeha i na holoholona	6	6	5	1
Lawe ana i kanaka me me ke palapala ae holo ole	1		1	1
Aha nuuhaus no ke hookolokolia ana	27		27	
Mahele mai ka moku aku	8		8	8
Haalele wahine a kane pela	11	2	13	1
Walaau i ka po	22		22	22
Ona	147		9	400	456
Aihue i ka waiwai kaa wiki mai e malamala	3	1	4	
Ka i ka holonui	156	22	188	166
Hawai waiona i kekahi kanaka mauli	6	3	9	6
Hawai opiuma kekahi kanaka mauli	3	1	4	3
Imi loaa ma ka hoopunipuni	5	3	8	3
Piliwaiwai	1	2	3	
Holoe ana i na wahi hoaa o ke kanaka	3		3	3
Hookomo hoholoona ma ka pa aupuni me ke kanawai ole	2		2	
Hookomo ana ma ka hale mai papalua	12	2	14	11
Hoolimalima lio ma ka Sabati	3	1	4	3
Aihue	10	5	15	4
Kauhi ana o na na hana kolobe	7	8	15	4
Pohihali maloko o ka hale	1	1	1	1
Hookaa ole i na ahuwai o ke aupuni	6		6	
Luina i loaa mauka mahope o ka manawa	8		8	8
Na ko hooke ana i ka hooponopono ma ke kauwawi	5	1	6	5
Lapaau me ka lalkini ole	6		6	6
Paahao mahoka	1		1	1
Hookomo ma ke kula hanalima	25	3	28	
Palapala ae like o ke kauwa i hoolela	1		1	1
Lawe ana i ka waiwai aihue	1	1	2	
Kuai me ka mea ana	2		2	2
Sila ole ia	2		2	2
Kipu ana i na mana mai ka aina e mai	1		1	1
Hoohanaiwi i ka la Sabati	88	3	91	88
Kuai waiona me ka palapala ae ole	7		7	7
Kuai awa me ka palapala ae ole	1		1	1
No ke pale ana ke dote	6		6	6
Kue ana i na rula o ka Papa Ola	2	1	3	2
Malama hale ahaina me ke palapala ae ole	1	1	1	1
No ke ano a me ke kanaka	1		1	1
Hoike i hoopaa ia	2		2	2
Waapa i hopuia no palae ana i na dote	2		2	2
Lawelawe ana i na mea pepehi kanaka	1	1	1	1
Hihia wahwai	164			

AHA HOOMALU O LAHAINA.

	Hakaka.	Hoikeike.	Hoopaiki.	Hoopaiki Hooiliia.
Hakaka me ka pepehi	18	8	26	18
Moekolobe	4	4	8	3
Hoohanaiwi ma ka Sabati	8	1	9	8
Hoeha i na holoholona	1	1	1	
Ona	20	2	28	26
Haalele hana	29	1	30	
Haalele kane a wahine paha	5		5	2
Aihue i ka waiwai i hawi ia mai e malama ia	3		3	1
Mahoka mai loko mai ka Hapaahao	4		4	4
Ka i ka holo noi me ke kaa	1		1	1
Ka i ka holo noi me ke lio	2	2	4	2
Hapai kumu ole i ka Ohana Makai	1		1	1
Moekolobe mare ole ia	2		2	2
Imi loaa me ka hoopunipuni	2		2	2
Hana ano moekolobe ma ke akea	2		2	2
Kamailio ano moekolobe	1		1	1
Aihue holoholona	1		1	1
Aihue	12	3	15	12
Hana ino a me ke kana kolobe	3	3	6	1
Lapaau me ka lalkini ole	4		4	4
Kuai opiuma me ka palapala ae ole	1	1	1	1
Aie	11			
Komohewa me hakaka	2			
Hihia waiwai e ne	9			

(Aole i pau.)

HE KAAO —NO— PUAOKAOHELO,

Ke Kamalei hiwahiwa o Kaukaunelehua o Hilo, ke kaikamahine a Leleiwi me Makahanaloa, ka hanai a Punahoa, i unuhi ia mai loko mai o na Kaao kahiko o Hawaii nei.

HELU 5.

Ma keia kapa ana o Puoeo i keia mau inoa mai ka wa kahiko mai a hiki i keia wa ia ma mua. Lee kaukaua ka keia ana Hawaiinuiakea, a na haku ia hoi ma na mele, e like me keia mau lalani mele malalo iho.)

"Ua ike-a o Leleiwi,
Loe o Makahanaloa,
Oue ua o Hilo-hanaihi

Mahope iho o ka pau ana o ka olelo a ke kahuna me Punahoa ma, ua hoi, ua hoomakaukau ae la keia ia ia iho e ke kaikamahine, no ka hoi ana ma'Kona wahi ponoi, noeiia, pono aku la oia iluna o na "Lii, ke poai pa-ka e hoi ai i keia wa? ae mai la na olii, ia manawa i hawai ia ai ke aloha mawaena o Iskoa a pau, a ke ae la o Puoeo iluna me ke keiki e hii una me kona mau lima, a hoi ae la, ia i s i haalele iho ai i ke malu o ka hale alii, ais hoi, ua kui pamoio iho ka keiki i ka wa me na oopiko e kau pu ana me ka la, e like me na ponaha poepoe o Kalukaiki, (he mauna ka uao ke nana aku,) na hoike ia mai keia mau hoailona o ke lani ia wa i ka manawa a ke kahuna e hoi ana me ke keiki ma ke kauau, a he mau hualono keia e pili ana i ke ano o na alii ie mai ke po mai, (pa ka e hoike mai ai i ke Akua i ke ano o kana mea i hanii mai ai maluna o kekahi mau kanaka a lehui kanaka paha, a he mea mau ina ia i ka wa kahiko e hiki mai i keia au.)

I keia hiki ana aku ma ka hale, alii o Waiiuku e noho mai ana me Makahanaloa, ia wa i laiau iho ai oia iaia Makahanaloa a waha ae la oia ma kona kua, hawai aku la o Puoeo i ka keiki kona o hii ana ma kona mau lima i kona waha, a he mea olioli loa ia i kona manao, me ka nana pono iho i kona mau ano a pau, a paice ae la o Waiiuku i kana kaao, o na helehelena e pau e aeia keiki, ua like no ia me kona makuahine alii, a o ke kaikamahine oei no kai ka a Waiolana, noiiia, pomaikai kaua i ka kua mau hanai ahi, ola kaua i ke kaua mau la' hope. Ia manawa i hanai iho ai o Waiiuku i kona wai-u, ua hoomaa aku oia i ke hanai ana i na laiki ai i hala na la elima.

Ka hiki ana mai o Ohele a me kana kaua ma ka hale o Puoeo a me ke kaua olelo.

(Ma keia wahi o ke kakou kaao, he pono e waiho kakou i ka olelo ana no Leleiwi a me Puoeo, me he pono e olelo iki kakou no Ohele a me kana kaue.) I ke hala ana o na la elima, o ke keiki ma ke Puoeo ma hanai ana ma ke kaua hale ponoi, koi ae la ke lohe no ua keiki nei ma Hilo holokoa a pau ma o a o, ua illo hoi ke keiki a ke alii i hanai ai i Puoeo a me kana wahine, aia hoi, hoopuka aku la o Ohele wahine, ia Waiakea kana kane, e hele paha kana, i kahi o ke kaikoeke la e noi aku ai i keikahi hanai alii i laua na kaua, ain no paha ia i ka mea nana, olei e-a ae like no ae i'u, he kanaka hilahila wale eu i ka hele i kua hale, aole i puni i'u na hale o Hilo nei i ka hele i- "wahi a Waiakea," pane hou mai i Ohele ia ia, aole no ia i olelo aku nei ia-a, nana e olelo aku, u'u no e olelo aku ia mea ke kiki aku kaua ilaila, ae mai la o Waiakea i ka manao o kana wahine, a ma ia manawa no laua i lialiu ae ai ia lau iho, a hele-wku la a hiki i ke Puoeo ma hale, ike mai la o Waiiuku i kona kuikoeke ia Ohele i hele aku ma me kana kane. oiei o ke Puoeo kaikuhina ponoi no ia, o ko in la kana mai la no ia la laua nei me ka mahoaka o ka olelo ana me ka hoihoi, a-kuo aku la o Ohele me kana kane iluna o na mea ola ihu, e like me ke ano mau o keia lahui e noho nei, a na hawai ia na oleio aloha wale no i waena o lakou ia manawa, a pane mai o a Waiiuku a Ohele me.

A kahi no olea a hiki hou mai i ke mau wahi nei, ae, wahi a Ohele he manao no hoi paha ke hiki mai la lo olua nei, pane aku la o Waiiuku, heaha ko olu manao i hele mai ai? pane aku la o Ohele ia Waiiuku,' hele mai nei mana ke lohe ana mai ia ia ia lilo hoo mai nei ia olua ke keiki a ke alii Punahoa i hanai iho nei, noiaila, i ki mai noi hui mai i keikahi hanai a olua na mau, oiai hoi, ua lana mai, ia ia olua, a ola ko mana mai i hele mai nei, i kekahi hanai a olua na mau o hanai aku, a i ne hoi a loaa mai ia olua, aiaila, na makepono keia mau waiwai i hele mai nei, a i ole ae no hoi paha e loaa mai ia olua o ka pa ae la no hoi paha ia, a no keia olelo a Ohele imua o kona kaikuaana, pane mai la o Puoeo, ou iiio in olua ia, aohe mea e nele ai o kahuaka i o ke hele ana mai e kua hahu no ka mea, na loaa hoi ia'u mai ke alii mai, e paa hoi, paha is ke aole hui ae o hanai mai, he ha, nai wale ino no ka ? hoi ka kakou, nana iiii no ke keiki, a pau hoi aku la o Puoeo i kona kuikuhina, "o ke kaikamahine a me ke keikikana, aohe ka olua keiki makemake ?"

Pane aku o Ohele, o ke keiki kana ka mea, ke mea nei kana, ala ia mai hoi o ia ma ke ola kaikamahine, a ua alohe olua ia ia, nolaila, o ke keikikane ke mauna, a ko Waiiuku lohe ana i kona mau olelo a ke kane, na pono ole kona manao i keia hanai ana a kana kane, ola, aole oia i hoopuka aku i kona manao, no ke mea, ua hanai ae la no ke kane ke mea nana i noi a i ki aku hoi i na alii, ua wahoo pu wale iho no kona manao iloko a pau wale iho no, aka, ua nui kona manao ia keia keiki. A olelo ae la o Puoeo i kana wahine, ua lobe mai la no hoi paha oe i ka manao o ke kaikoeke i hele mai nei, ae mai la no hoi kana wahine, ia wa i laiau iho ai i Waiiuku i kana huoelelo i kana i ka ola ae, aole e ilio is hai ka hanai i na he keiki kane, a ina he kaikamahine, aiaila, na hai e hanai, a laiau ae la oia i ka ana ma kona lima a hai aku la oia i kana hanai olelo kaikoeke i ka'u, pela oia i hana ai i hiki i ka pau ana, oia ke kala ana no na olelo hoohiki i keia manawa, a pela no hoi i keia wa, ua like nei ia keia manao ano iloko o keia lehui a pau kana hana ana, hawai mai la o Waiiuku i a Ohele i ke keiki, a hai aku la ia ma kona wahi me ka waiwai makamae ma ke kau lima, pela i ilio ai o Leleiwi i ia Ohele a me kana kane ke hanai ana i hiki wale i ke nui ana. Nolaila, ke ike nei oe i na mea helehelu i ka ilio ana ae o ke keikikane a ke alii i hanai ai, ma ka lima o Ohele a me kana kane.

I ka hiki ana aku o Maahakualoa i kona mau la oi a ni kelakela mamua ae o kekahi poe kaikamahine e ae o Hilo, a na ilio no hoi ia ia ia i ka ola ae la, a ua ola ae la, na makaikai nui ia no hoi oia e na makaainana pa o Hilo a me na ulu ola ma kona mau papalina ka pa a me ke ao, oia kekahi mea ona i kaulana ia ai, a na kapa ia aku kela inea kapakapa melana ona e na kanaka he lehua ku i kawoy, mamuli o kona ui a me kona nani, a he kahiko mau keia no na Maikanaoka nei, a pela no hoi kona pokii kaikuaana Leleiwi ia, like e like ko laua mau ano, e like me kona kaikuahine, aole no hoi e loaa mai ko Leleiwi kuiana i kekahi poe keiki e ae, oia hookahi wale iho no ia i kona ano, a o kona hanai mau wale no ka mea e ola ia, ai a ola kupono iaua no ke hoao anj i ke kane a i wahine, mamuli o ke hanai kupono ana a a ke kahu hanai o laua me ka mai, kai, a he mau keiki noho malie loa laua me ka mea ola ae akai i'm mea nana i hanai i kekahi i ko noi ana, a ua ilio is i mea makai i ka manao o na kahu hanai. I kekahi la, ninau aku la o Waiiuku ia Makahanaloa, he wahi manao ninau aku keia ia ia e i kua ka hele ana, ke wahi i loe e ia, ke hele ae oe, ua noi oe a wahine maikai, a i na oe e hapai i ke keiki, ainila, ua pono loa, oi ola aku maua, na ka mea, e naau mai oe i ke hele iho ae i palapala, nolaila, e kamailio ana ia ia ia i ka ola ana i ke kane, nolaila, ua noonoo ae, o ka wa kupono keia ia kua ka pa o ka Haku Monete Kariso; ae hoomakaukau ana ke Cuent Cavalecanati, e ku ana ma ka puka o ka pa o ka Haku Monete Kariso; ae hoomakaukau ana ke Cuent ke lele iwabo, kumu mai la na kanaka oplopio nei.

Ia laua lululima ana, hoopuka aku la na Cavlecanati, he makemake oia e kamailio pu me ia; a alakai aku la ke Count i na kanaka opiopio nei ma kona rumi palapala; a malaila i hoopuka mai ai oia, "E ke Count, i ka ola ana o ke keiki a hoopuka aku la oe, i keia ahiahi e hookolu ai ka olinana mare." Ina pela, na pono na mea a pau, e like me na mea a pau ae o makemake ai; a nolaila, a keia ahiahi a ka hora elwa e hiki mai ai oe."

Me kela mau hoololo hopo, hopu mai la na kanaka opiopio nei i ka lima o ke Count; a ia wa no hoi i haalele mai ai oia i ke Count, puka aku la iwahu, a kau aku la iluna o kona kaa i hoio mai ai, a malowale aku la.

O na hora elea a elima i koe iho, mamua ae o ka hiki ana mai o ka hora elwa, na hoio kaa aku la o Andrea ma ka Hale Kiaaina wahi, me ka poloai ana i kona mau hoa'loha, e hele mai lakou a pau loa i ka ahaaina mare, me ka hoike ana aku i na mea malkai a pau loa i hanaia ma ka ahaaina ia pe. Me ia mea poloai hanohano ana, ua ano hoomoinala ia na lolo o ka poe hanohano oioko o Paries, i ka noonoo ana i na mea a pau e pono ai no ka hele ana i na poloai nei.

(Aole i pau.)

I ka la umikumamalua o Marazi iho nei, he makani ikaika mai ka akau mai o Kina, me ka lepo pu, a na ike ia aku ka hukaiwa ku-i e pili ana i ka pae Ikoo o ka lewa no na mile he kanono a keu aku. Ua paapu na wahi a pau mawaena o Tunglia a me ka Lo-ko Poyagg. Iloko o keia manawa ino, aole e hiki i na mokuahi *Five Queen* a me ke Glen, gyle, ke holo, nolaila, na hookun hou lana i ko laua mau helewaa. Ua piha pu ka lewa i na buna lepo, ua like ne hoi me ke ohu manoanoa la. Ua haaoli oui na pake no na lepo ai a me ka makaai, he mea hoopunahaiki ka ia i ko kakou aina. E lawe aku mai ana i na lepo hou e hoomomona ai i ka aina. Ua olelo lakou mai Tatare mai na lepo la.

AHA HOOMALU O HONOLULU.

	Hakaka.	Hoikeike.	Hoopaiki.	Hoopaiki Hooiliia.
Moekolobe	27	5	32	26
Hakaka	16	4	20	16
Hakaka me ka pepehi	96	33	131	87
Hoomaka ana i ka sinhue	1	1		
Haka a me ke Kanwa	44	9	53	18
Haalele Kula	2	10	12	1
Wawahi hale	3	3	6	
Hoohiki ino	1	1	1	
Hoopaa i ole e hana ino i kekahi poe	8	3	11	
Na mea ino wale	1	1	1	
Na mea ino wale	6	1	7	6
Moe ana me ke kaikamahine malalo o ka	3	3	3	3
Hoeha i na holoholona	6	6	5	1
Lawe ana i kanaka me me ke palapala ae holo ole	1		1	1
Aha nuuhaus no ke hookolokolia ana	27		27	
Mahele mai ka moku aku	8		8	8
Haalele wahine a kane pela	11	2	13	1
Walaau i ka po	22		22	22
Ona	147	9	400	456
Aihue i ka waiwai kaa wiki mai e malamala	3	1	4	
Ka i ka holonui	156	22	188	166
Hawai waiona i kekahi kanaka mauli	6	3	9	6
Hawai opiuma kekahi kanaka mauli	3	1	4	3
Imi loaa ma ka hoopunipuni	5	3	8	3
Piliwaiwai	1	2	3	
Holoe ana i na wahi hoaa o ke kanaka	3		3	3
Hookomo holoholona ma ka pa aupuni me ke kanawai ole	2		2	
Hookomo ana ma ka hale mai papalua	12	2	14	11
Hoolimalima lio ma ka Sabati	3	1	4	3
Aihue	10	5	15	4
Kauhi ana o na na hana kolobe	7	8	15	4
Pohihali maloko o ka hale	1	1	1	1
Hookaa ole i na ahuwai o ke aupuni	6		6	
Luina i loaa mauka mahope o ka manawa	8		8	8
Na ko hooke ana i ka hooponopono ma ke kauwawi	5	1	6	5
Lapaau me ka lalkini ole	6		6	6
Paahao mahoka	1		1	1
Hookomo ma ke kula hanalima	25	3	28	
Palapala ae like o ke kauwa i hoolela	1		1	1
Lawe ana i ka waiwai aihue	1	1	2	
Kuai me ka mea ana	2		2	2
Sila ole ia	2		2	2
Kipu ana i na mana mai ka aina e mai	1		1	1
Hoohanaiwi i ka la Sabati	88	3	91	88
Kuai waiona me ka palapala ae ole	7		7	7
Kuai awa me ka palapala ae ole	1		1	1
No ke pale ana ke dote	6		6	6
Kue ana i na rula o ka Papa Ola	2	1	3	2
Malama hale ahaina me ke palapala ae ole	1	1	1	1
No ke ano a me ke kanaka	1		1	1
Hoike i hoopaa ia	2		2	2
Waapa i hopuia no palae ana i na dote	2		2	2
Lawelawe ana i na mea pepehi kanaka	1	1	1	1
Hihia wahwai	164			

AHA HOOMALU O LAHAINA.

	Hakaka.	Hoikeike.	Hoopaiki.	Hoopaiki Hooiliia.
Hakaka me ka pepehi	18	8	26	18
Moekolobe	4	4	8	3
Hoohanaiwi ma ka Sabati	8	1	9	8
Hoeha i na holoholona	1	1	1	
Ona	20	2	28	26
Haalele hana	29	1	30	
Haalele kane a wahine paha	5		5	2
Aihue i ka waiwai i hawi ia mai e malama ia	3		3	1
Mahoka mai loko mai ka Hapaahao	4		4	4
Ka i ka holo noi me ke kaa	1		1	1
Ka i ka holo noi me ke lio	2	2	4	2
Hapai kumu ole i ka Ohana Makai	1		1	1
Moekolobe mare ole ia	2		2	2
Imi loaa me ka hoopunipuni	2		2	2
Hana ano moekolobe ma ke akea	2		2	2
Kamailio ano moekolobe	1		1	1
Aihue holoholona	1		1	1
Aihue	12	3	15	12
Hana ino a me ke kana kolobe	3	3	6	1
Lapaau me ka lalkini ole	4		4	4
Kuai opiuma me ka palapala ae ole	1	1	1	1
Aie	11			
Komohewa me hakaka	2			
Hihia waiwai e ne	9			

(Aole i pau.)

KA HAKU MONETE KARISO.

MOKUNA XLXIX.

A pane mai la o Eugenie, "Ina e haulehia mai ana ka poino malunu o ke kakou waiwai, aole no au e ilihune loa ana e hele ai ma ke alanui e makilo ai, no ka mea, ua akanai no ko'u mau inoa i ka hana. Ua hiki no ia'u ke lalau i ka hulu pena me ke akaeai; a o na mea a pau e loaa mai ana ma ko'u lima ponoi, na'u ihoi no ia Manao no auei oe, ke kaumeha ko'u manao no Madame Danglars, aole loa. Aka, na akanai no paha kela na hookaokoa i mau pomaikai nona ke kuia mai kou waiwai me ka hiolo poino ana. Aka, mai ko'u hoonanao ana mai o ko'u wa uuku, aole mea hookahi i aloha mai ia'u; a he kumu kepono no hoi ia o ko'u aloha ole ana aku ia lai?"

"Alaila," wahi a Danglars, me ke ano haikea o kona mau helehelena i ka huhu ma ka hui koke ole ana mai mahope o ko'u mau manao i hoolohilohi aku ai. "Alaila, e hoopuka ana no kou mau manao ea e kokua mai i ko'u haulehelia ana ea ?—"Kou haulehia ana! E kuku aku ana au i kou haulehia ana," wahi a Eugenie, "Aole i manopono iki iu'u kau man mea a pau e kamailio nei ?"

"A I" wahi a Danglars, "Ke like nei au, he wahi kukuna iki no o ia manoloana i koe. E loolohe mai, a e hahai aku no au ia oe no ia mau mea. E manao ana o M. Cavalcanati e mare ia oe, a e manao ana oia e waiho mai ia'u i kona waiwai i hiki aku i ka ekolu millions livres."

Aka ! wahi hou e ke kaikamahine, "He mea kupono no hoi a makai ia mea," nasaaia iho la oia i kona mau lima ·piopio palapala.

Aka, i mai la ane ke makuahane, "Ke ike nei au, e makau ana oe o hoonele wau ia oe ia mau millions ekolu. Mai komohia ka manao iloko ou pilo. O ka'u hana me ia mau millions, he mea no ia e hoohua mai ai i mau millions hou he uui. No ka mea, na manao iho au, ina e loaa mai ana ia mau millions, e hoopaiahaia no ia ma ke kekahi hoa malama banko o'ka ka hoomoe ana i mau ahiao; a o ana iho ko hoi ia hana ana me ke kuai ana i kekahi aina, 'a mahope e uiu mai anei kona mau waiwai a lehulehe wale. Iloko o ka pule hookahi, e hookomo hou aku ai i eha millions no ko'u mahele, a he mau mau mahina, e nui anei na mea puka mai?"

Mahope iho o ke koi noi ana o ka makuahane, me ka hoaiai olelo ana aku no na millions nui wale e loaa mai ana ; na ike iho la no ke kaikamahine e makemake uui loa ana kona makuahane i ka loaa ana mai o kela mau millions ma kana hoomoe ana aku i ke kaikamahine ; a na kekahi olelo ana, e hoomoe ana i ke kaikamahine no ka waiwai. Ua hoopuka ae la, ua like ke kaikamahine i ka manao ake loaa nui o ka makuahane ; a na noonoo akamai ke keiki i ke kue ana la mau manao. Aka, i mea e hoomalilele aku ai i ke kaikamahine, ua ake ia no ola e mare me Cavalecanati. I kona se ana no hoi, i mai la ka makuahane, "A na makuahane anei oe e mareia iloiko o na la ekolu ?" A ae mai la no hoi o Eugenie, a hoopuka iho la ko laua kamailio ana.

I ke kahakaha o ke kolu o ka la, mahope iho o na mea a makoo i hahai ae la, no ke kamailio mawaena o ka makuahane a me kana mea i mareia ae ia, ua ike ia ia ia, ua hele mai Cavalecanati, e ku ana ma ka puka o ka pa o ka Haku Monete Kariso ; ae hoomakaukau ana ke Count e hele iwabo, kumu mai la na kanaka opiopio nei.

Ia laua lululima ana, hoopuka aku la na Cavlecanati, he makemake oia e kamailio pu me ia ; a alakai aku la ke Count i na kanaka opiopio nei ma kona rumi palapala ; a malaila i hoopuka mai ai oia, "E ke Count, i ka ola ana o ke keiki a hoopuka aku la oe, i keia ahiahi e hookolu ai ka olinana mare." Ina pela, na pono na mea a pau, e like me na mea a pau ae o makemake ai ; a nolaila, a keia ahiahi a ka hora elwa e hiki mai ai oe."

Me kela mau hoololo hopo, hopu mai la na kanaka opiopio nei i ka lima o ke Count ; a ia wa no hoi i haalele mai ai oia i ke Count, puka aku la iwahu, a kau aku la iluna o kona kaa i hoio mai ai, a malowale aku la.

O na hora ela a elima i koe iho, mamua ae o ka hiki ana mai o ka hora elwa, na hoio kaa aku la o Andrea ma ka Hale Kiaaina wahi, me ka poloai ana i kona mau hoa'loha, e hele mai lakou a pau loa i ka ahaaina mare, me ka hoike ana aku i na mea malkai a pau loa i hanaia ma ka ahaaina ia pe. Me ia mea poloai hanohano ana, ua ano hoomoinala ia na lolo o ka poe hanohano oioko o Paries, i ka noonoo ana i na mea a pau e pono ai no ka hele ana i na poloai nei.

(Aole i pau.)

I ka la umikumamalua o Marazi iho nei, he makani ikaika mai ka akau mai o Kina, me ka lepo pu, a na ike ia aku ka hukaiwa ku-i e pili ana i ka pae Ikoo o ka lewa no na mile he kanono a keu aku. Ua paapu na wahi a pau mawaena o Tunglia a me ka Lo-ko Poyagg. Iloko o keia manawa ino, aole e hiki i na mokuahi *Five Queen* a me ke Glen, gyle, ke holo, nolaila, na hookun hou lana i ko laua mau helewaa. Ua piha pu ka lewa i na buna lepo, ua like ne hoi me ke ohu manoanoa la. Ua haaoli oui na pake no na lepo ai a me ke makaai, he mea hoopunahaiki ka ia i ko kakou aina. E lawe aku mai ana i na lepo hou e hoomomona ai i ke aina. Ua olelo lakou mai Tatare mai na lepo la.